

Załącznik do Uchwały RM Nr XXXV/540/2005

ZMIANA FRAGMENTU STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA MIKOŁOWA

ZADANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ I GOSPODARCZEJ -
UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

sporządzający zmianę:

Burmistrz Miasta Mikołów

opracowanie studium: **An Archi Group sc**
ul. Chorzowska 64, 44-100 Gliwice
tel. (32) 331-16-17
e-mail: biuro@a-ag.com.pl
www.a-ag.com.pl

główny projektant: mgr inż. arch. Stanisław Podkański
upr. urb. nr 1155/90

zespół projektowy: mgr inż. arch. Konrad Odziomek
mgr inż. arch. Tomasz Kacprowicz
mgr inż. arch. Katarzyna Kacprowicz
mgr inż. arch. Dorota Baucz
mgr inż. arch. Tomasz Bradecki

Sporządzający Studium:

Zarząd Miasta Mikołów

Opracowanie studium:

Biuro Rozwoju Miasta Katowice
ul. Słowackiego 14
(Umowa nr 383/98 z dnia 18 września 1998 r.)

Zespół autorski:

Generalny projektant:

mgr inż. arch. Jerzy Kubica
upr. urb. Nr 74/87

Zagadnienia funkcjonalno-przestrzenne,
komunikacja i infrastruktura społeczna:
Zagadnienia infrastruktury technicznej:

mgr inż. arch. Jerzy Kubica
mgr Maria Koman
mgr inż. Maria Grzegorzewska
mgr inż. Barbara Knapik
mgr inż. Ewa Rowecka

Zagadnienia środowiska przyrodniczego,
fizjograficzne i geologiczno-górnictwa:
Zagadnienia środowiska kulturowego:

mgr Jerzy Budek
mgr inż. Zenona Storożenko
mgr Magdalena Łabuz
mgr inż. arch. Stanisław Łabuz
mgr inż. Ferdynand Jurkiewicz

Zagadnienia rolniczej przestrzeni
produkcyjnej i struktury władania
gruntami:

Spis treści:

1.Uwarunkowania wynikające z ochrony środowiska kulturowego.....	5
2.Uwarunkowanie wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego.....	12
2.1.Środowisko przyrodnicze.....	12
2.2.Rolnicza przestrzeń produkcyjna.....	18
2.3.Warunki hydrologiczne.....	20
3.Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia terenów.....	23
4.Uwarunkowania wynikające ze stanu zainwestowania i użytkowania terenu.....	25
5.Uwarunkowania wynikające z jakości życia mieszkańców.....	27
6.Uwarunkowania wynikające z prawa własności gruntów.....	29
7.Uwarunkowania wynikające z uzbrojenia terenu w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacji.....	30
7.1.Infrastruktura techniczna.....	30
7.2.Komunikacja.....	30
8.Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.....	32

Niniejszy tom Zmiany Fragmentu Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Mikołowa stanowi opracowanie podsumowujące główne uwarunkowania występujące w Gminie Mikołów. Opracowanie to stanowi uzupełnienie treści zawartej w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Mikołów, sporządzonym przez Zarząd Miasta Mikołów, opracowanym przez Biuro Rozwoju miasta Katowice w latach 1998-1999. Uzupełnienie dotyczy zagadnień, które są niezbędne dla odpowiedniego określenia uwarunkowań panujących na obszarze objętym Zmianą Studium. Obejmuje ono również uzupełnienia wynikające z niektórych zmian w nazewnictwie oraz zmian podstaw prawnych.

Dla wyróżnienia uzupełnianej treści wprowadzono następujące rozróżnienie:

- treść stanowiąca uzupełnienie wpisana jest czcionką **Arial**
- treść uzupełniana wpisana jest czcionką **Times New Roman**

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

Uwarunkowania dotyczące ochrony dóbr kultury wraz z proponowanym zakresem ochrony opracowano na podstawie „Wytucznych Konserwatorskich dla gminy Mikołów” zawierających ponadto kweryndę archiwalną i analizy stanu istniejącego.

Wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej

Wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej ma na celu ochronę, utrzymanie i zachowanie najwartościowszych elementów zabytkowych i kulturowo - krajobrazowych. Nie wyklucza to wprowadzenia nowej funkcji, nowej zabudowy lub modernizacji starej, jednakże z **zachowaniem wymogów konserwatorskich**, w sposób harmonijny i zgodny z charakterem zabytkowej zabudowy.

Określenie poszczególnych stref ochrony konserwatorskiej :

Strefa „A” - ścisłej ochrony konserwatorskiej i rekonstrukcji historycznego układu, została wyznaczona na terenach szczególnie wartościowych w skali miasta i regionu, o dobrze zachowanych elementach historycznej struktury przestrzennej. W jej obrębie obowiązuje bezwzględny priorytet wymogów konserwatorskich.

Ze względu na stosunkowo nieznaczne przekształcenia, należy dążyć do ich utrzymania, a w miarę możliwości, do przywrócenia stanu pierwotnego.

Obowiązuje ochrona układu urbanistycznego (rozplanowanie ulic i placów, historyczne podziały parcelacyjne, zachowanie linii zabudowy, lokalizacja poszczególnych obiektów, itp.).

Istnieje możliwość wprowadzenia nowej zabudowy i funkcji - zgodnie z zasadami ochrony konserwatorskiej. Nowe obiekty winny być lokalizacją, gabarytem, formą, architekturą dostosowane do zabytkowych elementów strefy, a jednocześnie świadczyć o współczesnym nam czasie powstania.

Strefa „B”- pośredniej ochrony konserwatorskiej wyznaczona została na terenach zainwestowanych, o częściowo przekształconej strukturze przestrzennej i zachowanej historycznie zabudowie.

Obszary te, pomimo przekształceń, wyróżniają się pozytywnie w skali miasta W niektórych przypadkach strefa ta stanowi otulinę strefy „A”.

Na terenie strefy „B” obowiązuje rygor utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania zabytkowej zabudowy oraz innych historycznych elementów krajobrazu kulturowego (np. zabytkowe obiekty przemysłu i techniki), z możliwością większych przekształceń przestrzennych w przeciwieństwie do strefy „A”.

Strefa „E” - ochrony ekspozycji zabytkowej zespołów. Obejmuje obszary, stanowiące zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych o dużych wartościach kulturowych.

Na terenach tych zakłada się całkowity zakaz zabudowy lub dopuszcza się lokalizację nowych obiektów, dostosowanych skalą i formą do historycznego otoczenia, z zachowaniem i podkreśleniem istniejących linii widokowych lub ewentualnie całkowity zakaz wprowadzenia nowych kubatur i wysokich zadrzewień.

Strefa „K” - ochrony krajobrazu naturalnego, wiązane integralnie z zespołami zabytkowymi.

Strefa „W” - obserwacji archeologicznej, obejmująca tereny potencjalnego występowania relikwów archeologicznych. Obowiązuje wymóg prowadzenia wszystkich prac ziemnych pod nadzorem archeologicznym.

Na obszarze gminy Mikołów wyznacza się następujące strefy ochrony konserwatorskiej „A”, „B”, „E” i „W”.

Historyczne miasto Mikołów - obszar śródmieścia

Mikołów, pod względem zabudowy historycznej, w zasadzie nie prezentuje najwyższych wartości.

Generalnie zabudowę starą datuje się na okres końca XIX w. i początek XX w. Najstarsze, pojedyncze obiekty pochodzą z przełomu XVIII/XIX w.

Z zachowanej zabudowy za najcenniejszy uważany jest zespół rynkowy (przełom XIX/XX w.), którego układ, wywodzący się z najprostszego planu miasta (rynek z wychodzącymi na dwóch krańcach ulicami), jest niemal

ewenementem na terenie Śląska, gdzie na ogół przeważają regularne, szachownicowe układy przestrzenne. („Studium historyczno-urbanistyczne m. Mikołowa - opracowane przez PDNH-PKZ o/Rzeszów w 1985 r).

Zgodnie z opracowaniem pt. „Studium uwarunkowań konserwatorskich dla gminy Mikołów” (grudzień 1998 r.) wydzielono strefy obszarów podlegających ochronie konserwatorskiej, mających na celu ochronę i zachowanie najbardziej wartościowych elementów zabytkowych:

Układ urbanistyczny wpisany do rejestru zabytków, obejmujący centralny obszar śródmieścia, o najstarszej zabytkowej zabudowie, stanowiącej cenny zespół urbanistyczno - architektoniczny z przełomu XIX/XX w.

Jako obiekt stanowiący wartościowy zespół urbanistyczny, podlega rygorystycznej ochronie - umieszczony bowiem został w rejestrze zabytków pod nr 683/66 (wpis do rejestru z dnia 15.06.1966 r.)

Samo jądro układu przestrzennego tj. Rynek wraz z otoczeniem zachowało się w formie jaką nadał mu koniec XIX w.

Sporą grupę budynków stanowią kamienice z początku XX w.

Wokół tego terenu „Studium uwarunkowań konserwatorskich” proponuje wyznaczenie **strefy „B”** - pośredniej ochrony konserwatorskiej, o rygorach odnoszących się do utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji zabytkowej oraz historycznych elementów krajobrazu kulturowego.

W obrębie wyżej wymienionych stref centralnych śródmieścia zlokalizowana jest znaczna ilość obiektów użyteczności publicznej, wzniesionych na przełomie wieków.

Na terenie śródmieścia Mikołowa znajduje się 1 stanowisko archeologiczne, 15 obiektów kubaturowych, wpisanych do rejestru zabytków, w tym 9 obiektów to budynki mieszkalne, zlokalizowane w Rynku (XVIII-XIXw.)

Wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków Miasto Mikołów

Adres - lokalizacji	Określenie obiektu	Czas powstania	Opis obiektu	Określenie stylu	Nr rejestru zabytków Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
	Układ urbanistyczny miasta z nieregularną siatką ulic, z centralnie położonym rynkiem w kształcie wydłużonego czworoboku				683/66 15.06.66	Granice rozciągają się na układ parcel i ulic: 1 Maja, Stawowa, Lompy, Okrzei - od ul. 1 Maja do wylotu ze skrzyżowaniem z ulicą Św. Wojciecha, Powstańców i Krakowska, od Rynku do wylotu ze skrzyżowaniem z ulicą Św. Wojciecha, Konstytucji 3-go Maja, od Rynku do skrzyżowania z ulicą Górnica oraz teren historycznego kopca na zapleczu ul. 1 Maja (decyzja nr 698/65 z dnia 30.07.1966) i teren wzgórza od cmentarza ewangelickiego do ul. Konstantego Prusa, z terenem otaczającym kapliczkę Św. Mikołaja włącznie
	Kościół parafialny p. w. Św. Wojciecha	XIX w.	Murowany, tynkowany, z dwoma wieżami	Neoro- mański	682/66 31.05.66	Granice obejmujące działkę
	Kościół filialny p.w. Św. Wojciecha	XVI w.	Murowany z kamienia, tynkowany, z wieżą	Późno- gotyckie	680/66 28.05.66	Granice oznaczono w ramach ogrodzenia
ul. Konstytucji 3 Maja 3	Budynek mieszkalny	XIX w.	Murowany, podpiwniczony		692/66 31.05.66	Granice obejmujące działkę
ul. Konstytucji 3 Maja 8	Budynek mieszkalny	XIX w.	Murowany		696/66 31.05.66	Granice obejmujące działkę

Adres - lokalizacji	Określenie obiektu	Czas powstania	Opis obiektu	Określenie stylu	Nr rejestru zabytków Data wpisu	Określenie granic ochrony prawnej Uwagi
ul. Okrzei 2	Budynek mieszkalny	XIX w.	Przebudowany, piętrowy		709/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
ul. Okrzei 3	Budynek mieszkalny	XIX w. mury wcześniejsze	Piętrowy		710/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
Rynek 1	Budynek mieszkalny	XVIII w. przebudowany w XIX w.	Murowany, tynkowany		685/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
Rynek 6	Budynek mieszkalny	XVIII w. przebudowany w XIX w.	Murowany tynkowany		686/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
Rynek 13	Budynek mieszkalny	XVIII w.	Murowany, fasada tynkowana, podpiwniczony	Barokowy	681/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
Rynek 14	Dom	XVII w.			248/50	Brak określenia granic
Rynek 15	Budynek mieszkalny	XVIII w. przebudowany	Murowany, tynkowany w XIX w.		687/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
Rynek 18	Budynek mieszkalny	XVIII w. przebudowany w XIX w.	Murowany podpiwniczony		688/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
Rynek 19	Budynek mieszkalny dawny zajazd	XVII w.	Murowany podpiwniczony sala „rycerska” na piętrze		689/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
Rynek 20	Budynek mieszkalny	XVIII w. przebudowany w XIX w.	Murowany		690/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
Rynek 21	Budynek mieszkalny	XVIII w. przebudowany w XIX w.	Murowany		691/66 31.05.66	Granice obejmują działkę
	Stanowisko archeologiczne wczesno średniowieczna osada, przypuszczalnie obronna	XII - XIII w.			698/66 31.05.66	

Bujaków

Dawna wieś folwarczna, o zabudowie typu ulicówki. Pierwsze wzmianki o Bujakowie pochodzą z XIII w.

Na terenie Bujakowa wyznaczono strefę „B” pośredniej ochrony konserwatorskiej, która obejmuje:

- rejon ul. Spyry od wysokości folwarku do ul. Ks. F. Górka z przecięciem ul. Korfantego,
- rejon cmentarza rzymsko - katolickiego przy ul. Ks. F. Górka (w granicach ogrodzenia),
- rejon folwarku dolnego między ulicami Nomiarki i Dworską.

Elementami stanu zachowania cmentarza są: układ, zachowane nagrobki i zieleni.

Zalecane działania:

- zachowanie układu cmentarza,
- zachowanie istniejącej zieleni,
- konserwacja najcenniejszych nagrobków i figur,
- uporządkowanie parterów

Strefa „W” - obserwacji archeologicznej; wszelkie prace ziemne winny być uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem zabytków i prowadzone pod nadzorem archeologicznym.

Wpisany do rejestru zabytków kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja z XVI w. gruntownie przekształcony w 1923 r. Granice zabytku rozciągają się na całość obiektu w ramach ogrodzenia i obejmują również wyposażenie wnętrza. Kościół wpisany jest do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach 5.02.1966 pod nr A/567/66.

Wszelkie prace, związane z w/w obiektami, wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Ponadto w Bujakowie znajduje się również 8 obiektów zabytkowych, zakwalifikowanych do ochrony (budynki, krzyże, kapliczki, cmentarz) oraz 17 obiektów o wartościach kulturowych (budynki mieszkalne, gospodarcze) również wskazane do ochrony.

Borowa Wieś

Pierwotnie znana jako Neudorf. Pierwsze wzmianki źródłowe pochodzą z 1580 r. Wieś na przełomie XIX/XX w. rozwinęła się, tworząc układ ulicówki.

Na terenie sołectwa Borowa Wieś znajduje się obiekt wpisany do rejestru zabytków - kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja - drewniany, z XVIII w. Granice zabytku rozciągają się na całość obiektu w ramach ogrodzenia i obejmują również wyposażenie wnętrza.

Kościół wpisany do rejestru zabytków decyzją WKZ w Katowicach z dnia 28.05.1966 r. pod nr A/676/66.

Obiekt ten należy chronić wg zasad, którym podlega zgodnie z ustawą z dn. 15.02.1962 r. o ochronie dóbr kultury.

W granicach Borowej Wsi znajduje się 7 obiektów o charakterze zabytkowym (krzyże przydrożne, dawne karczmy) i 6 budynków, posiadających wartości kulturowe, zakwalifikowane do ochrony.

Na terenie Borowej Wsi wyznacza się kilka stref przeznaczonych do objęcia ochroną zgodną ze strefą „B” ochrony konserwatorskiej:

- zespół plebanii oraz dawnego zajazdu u zbiegu ulic Piaskowej i Gliwickiej
- budynek przy ul. Gliwickiej 284 wraz z terenem przyległym,
- zespół zabudowy o walorach zabytkowych przy ul. Piaskowej wraz z drewnianym spichlerzykiem,

Ponadto w Borowej Wsi wyznaczono strefę „W” - obserwacji archeologicznej oraz strefę „E” ochrony ekspozycji obiektów zabytkowych po północnej stronie zabytkowego kościoła.

Działania:

- ♦ zachowanie i ochrona obiektów o charakterze zabytkowym,
- ♦ nowa zabudowa winna odpowiadać regionalnemu typowi budownictwa,
- ♦ krzyże, figury przydrożne oraz kapliczki o walorach zabytkowych powinny zostać objęte ochroną konserwatorską na mocy planu zagospodarowania przestrzennego.

Mokre

Dawna wieś folwarczna o typie ulicówki. Pierwsze źródłowe wzmianki z XIII w.

Na terenie sołectwa Mokre znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- Kościół parafialny p.w. Św. Wawrzyńca z XV w, przebudowany w XVI i XIX w, o cechach neogotyckich. Granice zabytku rozciągają się na całość obiektu w ramach ogrodzenia i obejmują również wyposażenie wnętrza. Kościół wpisany do rejestru zabytków decyzją WKZ w Katowicach z dn. 15.07.1966 r. pod nr A/728/66.
- Figura Św. Jana Nepomucena przy ul. Zamkowej - kamienna, ludowa, wzniesiona pomiędzy 1819 - 1857 r. Obiekt wpisany do rejestru zabytków z dn. 15.07.1973 r. pod nr B/428/73

- Płaskorzeźba, przedstawiająca Św. Jerzego na koniu w przydrożnej kapliczce tzw. szwedzkiej. Obiekt wpisany do rejestru zabytków z dn.15.07.1973 r. pod nr B/427/73.
- Krzyż przydrożny -ul. Rybnicka 7 - obiekt wpisany do rejestru zabytków 15.07.1973 pod nr B/423/73
- Zespół 4 obiektów, stanowiących otoczenie kościoła parafialnego p. w. Św. Wawrzyńca:
 - nagrobek Katarzyny Ormianin,
 - krzyż nagrobny,
 - archiwolta w portalu ogrodzenia kościoła,
 - krzyż przydrożny.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków decyzją WKZ w Katowicach z dn. 15.07.1973 pod nr B/430/73.

Powyższe obiekty należy chronić wg zasad, którym podlegają zgodnie z ustawą z dn. 15.02.1962 r. o ochronie dóbr kultury. W granicach sołectwa wyznaczano również pojedyncze obiekty do utrzymania i ochrony konserwatorskiej, w tym:

- 24 obiekty zabytkowe (w tym ciąg zabytkowych wapienników z XIX w, zlokalizowanych obok kamieniołomu),
- 16 obiektów o wartościach kulturowych.

Ponadto na terenie sołectwa Mokre wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej:

Strefa „A” - pełnej ochrony konserwatorskiej tzw. rekonstrukcji układu urbanistycznego - z bezwzględnym priorytetem wymogów konserwatorskich. Obejmuje wartościowe obszary zabudowane, o bardzo dobrze zachowanej historycznej strukturze przestrzennej - do bezwzględnego zachowania. Obejmuje ona rejon pozostałości dawnego parku podworskiego oraz rejon zabudowy ul. Zamkowej, z wyłączeniem cmentarza rzymsko - katolickiego.

Elementami stanu zachowania są:

- na obszarze parku - układ kompozycyjny, układ alejek, starodrzew,
- na obszarze ul. Zamkowej - układ zabudowy, układ dróg, zabytki ruchome i nieruchome.

Działania obejmują:

- Park podworski:
 - ♦ przeprowadzenie badań, ustalających układ kompozycyjny parku i jego odtworzenie,
 - ♦ konserwacja i pielęgnacja starodrzewu,
 - ♦ usunięcie samosiejek
 - ♦ opracowanie małej architektury parku,
 - ♦ projekt rewaloryzacji parku należy uzgodnić z WKZ,
- Rejon ul. Zamkowej:
 - ♦ przeprowadzenie remontu i rewaloryzacji obiektów zabytkowych,
 - ♦ przeprowadzenie konserwacji zabytków ruchomych,
 - ♦ nowa zabudowa winna bezwzględnie utrzymać historyczne linie zabudowy, gabaryty budynków (wysokość, kształt dachu) - jej architektura winna harmonizować z zabytkowym otoczeniem (materiały tradycyjne). Nową zabudowę dopuszcza się na zasadzie wymiany kubatur obiektów, które nie zostały wyszczególnione jako zabytkowe i kulturowe,
 - ♦ uporządkowanie małej architektury (ogrodzenia, bramki) w sposób jednolity i harmonijny, podporządkowany zabytkowej architekturze,
 - ♦ należy przeprowadzić korektę zniekształconych obiektów kulturowych, zwłaszcza w odniesieniu do zmian stolarki okiennej i drzwiowej.

Strefa „B” - pośredniej ochrony konserwatorskiej, obejmuje rejon cmentarza rzymsko - katolickiego, usytuowanego przy ul. Zamkowej. Elementami stanu zachowania są: układ cmentarza, zachowane nagrobki, kaplica, zieleń, ogrodzenie.

Działania obejmują:

- ♦ zachowanie układu cmentarnego,
- ♦ zachowanie i konserwacja kaplicy cmentarnej i nagrobków,
- ♦ zachowanie istniejącej zieleni,
- ♦ uporządkowanie parterów.

Strefa „E” - ekspozycji, wyznaczona na południe i południowy wschód od kościoła parafialnego p.w. Św. Wawrzyńca oraz w rejonie na zachód i południowy zachód od terenu parku pałacowego.

Działania obejmują zakaz zabudowy w tym rejonie. W przypadku konieczności wprowadzenia nowej zabudowy, należy wykonać studia widokowe na kościół i park.

Strefa „W” obserwacji archeologicznej obejmuje rejon wg oznaczenia na mapie (załącznik do „Studium uwarunkowań konserwatorskich”).

Paniowy

Wieś folwarczna o założeniu ulicówki - pierwsze wzmianki źródłowe z końca XIII w.

Na terenie sołectwa Paniowy znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- Drewniany kościół parafialny p. w. Św. Piotra i Pawła z XVIII w. Granice zabytku rozciągają się na całość obiektu w granicach ogrodzenia i obejmują wyposażenie wnętrza. Kościół wpisany do rejestru zabytków decyzją WKZ w Katowicach z dn. 31.05.1966 r. pod nr A/711/66.
- Krzyż przydrożny - ul. Wolności 17 z początku XX w., wpisany do rejestru zabytków decyzją WKZ w Katowicach z dn. 27.08.1973 r. pod nr B/436/73

Wyznaczono ponadto:

- 18 obiektów o charakterze zabytkowym do ochrony konserwatorskiej,
- 10 obiektów o wartościach kulturowych do utrzymania i ochrony.

Na terenie sołectwa wyznaczono również strefy:

Strefa „A” - pełnej ochrony konserwatorskiej, obejmującej rejon dawnego dworu i folwarku w Paniowach, wyznaczony na północnym zachodzie ul. Przelotową, a od północnego - wschodu linią ul. Wolności.

Elementami stanu zachowań są:

- układ folwarku,
- zabudowania pałacu i obiektów gospodarczych,
- park z układem kompozycyjnym, układem alejek, starodrzewem, ogrodzenie założenia.

Działalność obejmuje:

- ♦ konserwację zachowanej zabudowy historycznej,
- ♦ uporządkowanie terenu i stopniowa likwidacja w miarę zużycia technicznego budynków dysharmonizujących, współcześnie zlokalizowanych na terenie folwarku,
- ♦ planowe zagospodarowanie terenu, w tym uporządkowanie zieleni w celu przywrócenia właściwego otoczenia dla obiektów zabytkowych oraz rewaloryzacja zabytkowego parku,
- ♦ postulowany wpis do rejestru zabytków.

Strefa „B” -rejon ulicy Wolności od linii folwarku po rejon ul. Staromiejskiej.

Elementami zachowania są:

- układ przestrzenny zabudowy,
- układ dróg,
- zabytkowa zabudowa.

Na obszarze opracowania, w połowie odległości między ulicą Reta Śmiłowicka i ulicą Jesionową oraz ok. 200m od ul. Gliwickiej, znajdują się pozostałości polskich umocnień obronnych z okresu międzywojennego, które nie są obecnie zakwalifikowane do ochrony, a które to powinny zostać objęte strefą „B” ochrony konserwatorskiej.

Działania:

- ♦ zachowanie i ochrona zabytkowego układu wiejskiego - układu ulic i zabudowy (budynki na planie wydłużonego prostokąta, kryte dachami dwuspadowymi),
- ♦ zachowanie i ochrona obiektów zabytkowych,
- ♦ dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy pod warunkiem zachowania istniejącej skali zabudowy, lokalizacji wg historycznej linii i wg historycznego układu, z zastosowaniem materiałów tradycyjnych,
- ♦ w miarę możliwości należy, likwidować budynki dysharmonizujące,

- ♦ nowa zabudowa winna odpowiadać regionalnemu typowi budownictwa,
- ♦ krzyże, figury przydrożne oraz kapliczki o walorach zabytkowych powinny zostać objęte ochroną konserwatorską na mocy planu zagospodarowania przestrzennego.

Śmiłowice

Wieś folwarczna, o typie ulicówki. Pierwsze wzmianki źródłowe z XIV w.

W Śmiłowicach nie występują obiekty zabytkowe, wpisane do rejestru zabytków. Do ochrony konserwatorskiej zakwalifikowano 10 obiektów zabytkowych, zlokalizowanych przy ul. Gliwickiej i Kawalca, do utrzymania i ochrony 3 obiekty, ze względu na posiadanie wartości kulturowe.

Na obszarze sołectwa Śmiłowice wyznaczono strefy:

Strefę „B” - pośredniej ochrony konserwatorskiej, obejmującej rejon ulicy Kawalca - od ul. Gliwickiej do folwarku, gdzie elementami stanu zachowania są:

- układ przestrzenny zabudowy,
- układ dróg,
- zabytkowa zabudowa,
- starodrzew na terenie folwarku (aleja, resztki parku)
- aleja doprowadzająca (starodrzew).

Działania:

- ♦ zachowanie i ochrona zabytkowego układu wiejskiego i zabudowy,
- ♦ zachowanie i ochrona obiektów zabytkowych - wszelkie prace związane z modernizacją i adaptacją winny odbywać się po uzgodnieniu z WKZ,
- ♦ dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy pod warunkiem zachowania niskiej skali zabudowy, lokalizacji wg historycznych linii i wg historycznego układu, z zastosowaniem materiałów i form tradycyjnych,
- ♦ należy, w miarę możliwości, likwidować budynki dysharmonijne,
- ♦ nowa zabudowa winna odpowiadać regionalnemu typowi budownictwa,
- ♦ zabytkowa zieleń powinna być poddawana zabiegom pielęgnacyjnym,
- ♦ przebudowany pałac w Śmiłowicach winien być poddany rewaloryzacji
- ♦ krzyże, figury przydrożne oraz kapliczki o walorach zabytkowych powinny zostać objęte ochroną konserwatorską na mocy planu zagospodarowania przestrzennego.

Dobrze zachowane historycznie układy przestrzenne, duża liczebność zespołów i obiektów zabytkowych mogą w znacznym stopniu wzbogacić walory krajobrazowe miasta, wzmacniając jednocześnie tożsamość kulturową jego społeczności.

Uwarunkowania w tej dziedzinie dotyczą nadzorowanych i odpowiedzialnych zadań inwestycyjnych, jak np. realizacji nowych obiektów w tkance miejskiej oraz ochronnych, dotyczących renowacji czy rewitalizacji zabytkowych zespołów urbanistycznych oraz pojedynczych obiektów o wartościach kulturowych.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

2.1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Mikołów położony jest w dolinie rzeki Jamny, w otoczeniu wzgórz Garbu Mikołowskiego; przez wschodnią i południową część miasta przebiega główny dział wodny Polski I rzędu Odra - Wisła, przy czym niemal cały obszar Mikołowa należy do dorzecza Odry.

Najwyższy punkt obszaru miasta to północne zbocze Góry Św. Wawrzyńca - 345,9 m. npm (granica Bujakowa i Orzesza), najniższy punkt obszaru miasta: ujście Promny do Kłodnicy - 222,2 m npm.

Obszar o niskiej różnicy wysokości bezwzględnej, urozmaiconym ukształtowaniu powierzchni i przewadze terenów wzniesionych. Generalny kierunek pochylenia obszaru - północno zachodni.

Większość cieków ma źródła na terenie miasta, część poza jego granicami.

Na terenie Mikołowa wydziela się trzy duże zlewnie : Jamny, Promny i Jasienicy oraz kilka źródłowych zlewni innych cieków:

- od wschodu dopływ Mlecznej i Potoku Tyskiego,
- od południa - Bierawki,
- od zachodu - Potoku Bujakowskiego,
- od północy bezpośredniej zlewni Kłodnicy.

Zwarte obszary leśne (Lasy Panewnicki, Borowski) w części północnej, stanowią izolację od zanieczyszczeń powietrza z kierunku północnego, tj. centralnej części Aglomeracji Katowickiej.

Czynne biologicznie obszary leśne w południowej części miasta, na styku z Łaziskami i Gierałtowicami, na terenie działu Odra - Wisła, pełnią rolę strefy ochronnej źródeł cieków: Promny, Jasienicy, Potoku Bujakowskiego i Bierawki oraz strefy izolacyjnej przed zanieczyszczeniami napływającymi od strony południowej.

Doliny rzeczne stanowią element infrastruktury ekologicznej łączącej obszary o różnym stopniu przekształcenia, różnych funkcjach ekologicznych i gospodarczych.

■ Kopaliny podstawowe

Na obszarze Miasta Mikołów występuje węgiel kamienny i metan.

Węgiel kamienny występuje w północnej części miasta na większej głębokości, w południowej - bliżej powierzchni, tworząc również wychodnie.

Część środkowa miasta w rejonie os. Michalskie Doły - Paniowy - Rusinów - Śmiłowice - Reta i północno - zachodni fragment śródmieścia stanowią tereny wolne od obszarów górniczych, wpływy eksploatacji sięgają jednak aż do Paniów.

W granicach miasta występują obszary górnicze 8 kopalń węgla kamiennego, w tym KD „Barbara” nie prowadzącej eksploatacji węgla.

Dwie kopalnie - KWK „Bielszowice” i KWK „Halemba” posiadają koncesje na wydobycie metanu jako kopaliny towarzyszącej. Obszary górnicze tych kopalń znajdują się w północnej części miasta, natomiast południowa część miasta to obszar zalegania złoża metanu.

- **KWK „Śląsk”** - Kopalnia posiada koncesję na eksploatację złóż górniczych na terenie gm. Mikołów do roku 2011. Obecnie nie prowadzi eksploatacji na terenie Mikołowa.
- **KWK Murcki** - Na obszarze zasięgu wpływów eksploatacji występują I, II, III kategorie deformacji terenu. Zgodnie z warunkami koncesji wpływy eksploatacji na powierzchnię nie przekroczą III kategorii.

Kopalnia posiada koncesję na eksploatację złóż górniczych na terenie gm. Mikołów do roku 2020. Obecnie nie prowadzi eksploatacji na terenie Mikołowa.

- **Kopalnia Doświadczalna „Barbara” (G.I.G.)** - kopalnia prowadzi działalność badawczo - naukową w oparciu o stare zroby dawnej KWK Anna. Posiada kompleksowe „Studium oddziaływania na środowisko 1994”. Negatywne oddziaływanie na środowisko w zakresie sejsmicznym i klimatu akustycznego. Źródło hałasu Zakładu Głównego to: stanowisko detonatora zapalników, stanowisko detonowania materiałów wybuchowych, sztolnie doświadczalne i sztolnie pokazowe, młyn węglowy, sprężarka oraz zespół urządzeń Kotłowni.

Oddziaływanie sejsmiczne - analiza parametrów drgań w wyniku wybuchów mieści się w I strefie szkodliwości czyli nieszkodliwe dla budynków w promieniu 100 m od źródła, jedynie budynki położone w bezpośrednim sąsiedztwie sztolni przenoszą drgania strefy I i II, co też oznacza brak

uszkodzeń konstrukcyjnych.

Nie stwierdza się negatywnych skutków działalności na układ komunikacyjny okolicy oraz świat fauny i flory - możliwość awarii o charakterze ekologicznym wyklucza się. KD "Barbara" należy zaliczyć do obiektów nie uciążliwych dla środowiska w przypadku uwzględnienia działalności w zakresie klimatu akustycznego.

- **KWK „Bolesław Śmiały”** - na obszarze górniczym Łaziska II koncesja zakłada, aby wpływ eksploatacji nie przekraczały II kategorii szkód górniczych na terenach zwartej zabudowy w obrębie Mikołowa i Ornontowic (tj. południowej części Bujakowa, przyłączonego do Mikołowa). Fragment obszaru górniczego KWK „Bolesław Śmiały” na wschód od Starej Huty to prognozowane deformacje terenu I-IV kategorii szkód górniczych zgodnie z ustaleniami koncesji, szyb wentylacyjny KWK „Bolesław Śmiały” ma ustaloną strefę ochronną. Kopalnia posiada koncesję na eksploatację złóż górniczych na terenie gm. Mikołów (2 pokłady) do roku 2020. Złoża eksploatacyjne kopalni obejmują całą południową część Mikołowa (z wyłączeniem Gronia)
- **KWK „Budryk”** - w wyniku eksploatacji na obszarze górniczym „Ornontowice” odkształcenia nie przekraczają II kategorii a jeśli, to jedynie śladowo tak na obszarze górniczym jak i na obszarze zasięgu wpływów eksploatacji tj. na tzw. terenie górniczym. Aktualnie osiadania maksymalne wynosiły 1,6 m i odkształcenia (w czasie - dynamiczne) nieznacznie przekroczyły II kategorię. Z uwagi na nieduże osiadanie nie zostaną zachwiane warunki hydrogeologiczne tzn. nie powstaną przeciwnospadki cieków, gdyż teren posiada bardzo zróżnicowaną morfologię. Kopalnia posiada koncesję na eksploatację złóż górniczych na terenie gm. Mikołów (1 pokład) do roku 2019.
- **KWK „Makoszowy”** Zasięg wpływów eksploatacji przekracza granice obszaru górniczego „Makoszowy II” i wkracza na sąsiadujący od wschodu obszar górniczy KWK „Bielszowice” i na sąsiadujący od południa obszar górniczy KWK „Budryk”. Zgodnie z koncesją nie będą prowadzone prace pod kościołem św. Mikołaja i Ośrodkiem dla Niepełnosprawnych tzn. ustalono tam filar ochronny. W wyniku eksploatacji nastąpi I i II kategoria odkształceń. Wielkości osiadania terenu do 1,0 m. Maksymalne osiadanie 1,0 m obejmować będzie koryto Promny na długości ca 200 m. Przewiduje się podtapianie koryta do ca 0,1 m, co nie wpłynie na układanie się wody gruntowej w dolinie. Kopalnia prowadzić będzie obserwację geodezyjną Promny by w razie konieczności podjąć środki zaradcze nie dopuszczając do zalewisk terenu. Większość obiektów ma III kategorię odpornościową a więc wyższą od kategorii osiadań terenu. Obiekty, które mają niższą kategorię odporności zostaną wyprzedzająco zabezpieczone przed wpływem działalności górniczej. Będzie wykonany przepust pod drogą łączącą ul. Zaborską i Piaskową. Potok Promna w środkowej części będzie osiadać do 1,0 m. Będą prowadzone obserwacje lustra wody. W przypadku tzw. wody stuletniej - koryto Promny może się zbliżyć do powierzchni ziemi. Zalewisko na granicy z Gierałtovicami zostanie zrehabilitowane (zdrenowane) bądź oddane dla celów rekreacji. Zalewisko to nie powiększa już swego obszaru i nie nastąpi to też w perspektywie. Kopalnia posiada koncesję na eksploatację złóż górniczych na terenie gm. Mikołów (1 pokład) do roku 2020.
- **KWK „Bielszowice”** - koncesja na wydobycie węgla i metanu jako kopaliny towarzyszącej. Zasięg wpływów eksploatacji wkracza na sąsiadujący od zachodu obszar górniczy „Bielszowice III” KWK „Makoszowy” oraz na południe w rejonie Paniowy, gdzie nie występuje żaden obszar górniczy. Dla Szybu VI i urządzeń przyszybowych ustalono filar ochronny. Kopalnia posiada koncesję na eksploatację złóż górniczych na terenie gm. Mikołów (4 pokłady) do roku 2020. Kopalnia ta prowadzi najintensywniejszą eksploatację z wszystkich kopalń na terenie Mikołowa.
- **KWK „Halemba”** - koncesja na wydobycie węgla i metanu jako kopaliny towarzyszącej. Zasięg wpływów eksploatacji wykracza nieznacznie poza obszar górniczy „Halemba I” w rejonie Trupiarni. Kopalnia posiada koncesję na eksploatację złóż górniczych na terenie gm. Mikołów do roku 2020. Obecnie nie prowadzi eksploatacji na terenie Mikołowa.

Kopaliny pospolite

Występują wszystkie rodzaje kopaliny pospolitych - surowców budowlanych, krzemionkowo-okruchowych, iłów i skał węglanowych. Eksploatacja większości złóż została zaniechana, z wyjątkiem wydobycia piasków w rejonie torfowiska w Borowej Wsi i gliny (cegielnia).

W związku z powracającym zapotrzebowaniem na surowce pospolite nastąpić może ponowna ich eksploatacja.

Na terenie Mikołowa występuje 6 chronionych złóż kopalin pospolitych:

- 1) Złoże piasków podsadzkowych „Borowa Wieś”
- 2) Złoże piasków podsadzkowych „Panewniki - Śmiłowice”
- 3) Złoże piasków podsadzkowych „Panewniki”
- 4) Złoże ceramiki budowlanej „Mikołów - Emma”
- 5) Złoże ceramiki budowlanej „Mikołów - Sitko I”
- 6) Złoże ceramiki budowlanej „Mikołów - Sitko II”

Ponadto występuje 19 obszarów złóż nieudokumentowanych, o niższym statusie ochrony.

■ **Warunki atmosferyczne**

Mikołów położony jest w korzystnym topoklimacie (formy wypukłe, wyniesione ponad dna dolin), odznaczającym się dobrym nasłonecznieniem, korzystnymi warunkami przewietrzania, uwalniającymi od powstania zastoisk powietrza i zalegania mgieł (z wyjątkiem części centralnej śródmieścia).

O jakości powietrza atmosferycznego decyduje tutaj przede wszystkim emisja pyłowo gazowa, pochodząca z lokalnych źródeł produkcyjno - usługowych, kotłowni, palenisk domowych, środków transportu oraz przynoszonych z terenów przyległych - przede wszystkim Elektrowni „Łaziska” S.A. i Huty „Łaziska”.

W porównaniu do lat ubiegłych poziom zanieczyszczenia powietrza wyraźnie się obniżył dzięki redukcji emisji (głównie Elektrowni „Łaziska”).

Emisja pochodząca z palenisk domowych jest wyższa niż występująca przy produkcji porównanych ilości energii w energetyce zawodowej na skutek spalania najtańszych gatunków węgla (niskokalorycznego i zasiarczonego).

Generalnie, na stan higieny powietrza w Mikołowie największy wpływ mają zanieczyszczenia będące efektem procesu spalania.

■ **Wody powierzchniowe i podziemne**

Występujące na terenie Mikołowa ciekі należą głównie do dorzecza Odry. Spływ wód z terenu opracowania koncentruje się głównie w 3 potokach spływających do Kłodnicy:

- Jamny,
- Promny
- Jasiennicy.

Ścieki wytworzone na obszarze miasta, zarówno związane z bytowaniem, jak i produkcją przemysłową, odprowadzane są głównie do Potoku Jamny i Promny*. Wody tych potoków od lat objęte są badaniami monitoringowymi, pozwalającymi na określenia jakości tych wód. Wyniki tych badań potwierdzają utrzymujący się nadal ponadnormatywny poziom skażenia wód, które docelowo mają uzyskać III klasę czystości.

- Potok Jamna - główny odbiornik ścieków z terenu Mikołowa - Śródmieścia, wykazuje ponadnormatywne stężenia związków organicznych oraz metali (żelazo, cynk, miedź, ołów),
- Potok Promna - skażenie ponadnormatywne, szczególnie wysokie fosforanów i azotanów (nawozy sztuczne).

W profilu hydrogeologicznym obszaru zwykle wody podziemne występują w utworach czwartorzędu i karbonu. Wodonośne piętro czwartorzędu występuje na całym obszarze. Piętro wodonośne karbonu prowadzi wody zwykle wyłącznie w strefie wychodni tej formacji pod nakładem mezozoicznym i czwartorzędem.

GZWP rzeki Kłodnicy (Główny Zbiorniki Wód Podziemnych) - występuje w północnej części obszaru; utwory czwartorzędowe w jego zasięgu charakteryzują się ogólnie niskim zawodnieniem. Z badań monitoringu wynika, że jakość wód tego poziomu jest niska.

UPWP Mikołów - Sosnowiec (Użytkowy Poziom Wód Podziemnych) występuje w południowo - wschodniej części obszaru, w ogniwach stratygraficznych karbonu produktywnego. Głębokość występowania wód zwykłych tego poziomu jest zróżnicowana 150-300m.

* źródło: „Monitoring powierzchniowy wód płynących w województwie katowickim w 1997 r. - Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska PP Katowice - 1998 r.

Poziomy te prowadzą pierwotnie wody pod ciśnieniem; w zasięgu eksploatacji górniczej stają się poziomami o swobodnym zwierciadle wody.

Zasilanie Karbońskich poziomów wodonośnych następuje na ich bezpośrednich wychodniach lub poprzez przepuszczalne utwory czwartorzędu.

Ujęcie wód podziemnych (chronionych) rozpoznanych hydrologicznie na terenie miasta Mikołowa

Lp.	Wyszczególnienie	Użytkownik
1.	Śmiłowice	wodociągi komunalne
2.	Śmiłowice	gospodarka komunalna
3.	Mikołów	Zakłady Tworzyw Sztucznych Nitron - Erg
4.	Bujaków	Szkoła
5.	Paniowy	parcela Z. Janeczko
6.	Gronie	Browar Tychy

Zanieczyszczenie wód podziemnych związane jest z odprowadzeniem do nich substancji obcych środowisku hydrochemicznemu. Zanieczyszczenia przenikające do wód podziemnych emitowane są lub migrują z miejsc, które nazywane są ogniskami zanieczyszczeń. W zależności od cech przestrzennych ogniska zanieczyszczeń mogą mieć charakter:

- Powierzchniowy - do których zalicza się głównie nieskanalizowane obszary zabudowy z odprowadzeniem ścieków bytowych do gruntu. Skażenia wód charakteryzują się podwyższoną zawartością związków azotowych, chlorków i podwyższonego stężenia metali ciężkich.
- Punktowy - do których zaliczają się:
 - ♦ składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych (podwyższone stężenie związków azotów, fosforu, metali ciężkich i wysokie BZT₅ i ChZT),
 - ♦ oczyszczalnie ścieków, fermy hodowlane są również źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych,
 - ♦ magazyny i stacje paliw - nieszczelność zbiorników powoduje przesiąkanie produktów ropopochodnych. Istnieje obowiązek opracowywania przy lokalizacji OOS (oceny oddziaływania na środowisko) i instalowania urządzeń do monitoringu jakości wód podziemnych,
- Liniowy, do których zalicza się:
 - ♦ cieki powierzchniowe, zasilające wody podziemne w obszarze drenażu górniczego. Do najbardziej zagrożonych tym zanieczyszczeniem należą czwartorzędowe zbiorniki wód podziemnych GZPW rzeki Kłodnicy,
 - ♦ transport drogowy - źródłem zanieczyszczeń są głównie spływy powierzchniowe i roztopowe z dróg oraz zrzuty substancji niebezpiecznych, związane z wypadkami i uszkodzeniami pojazdów. Wody podziemne wykazują podwyższone zawartości chlorków, fosforanów i metali ciężkich.

■ **Roślinność**

Do najważniejszych zbiorowisk roślinnych na terenie Mikołowa należą lasy. Udział zbiorowisk leśnych w mieście stanowi 27,5% powierzchni ogółem. Główne kompleksy leśne o funkcji ochronnej (LPO - GOP) to Las Panewnicki i Las Borowski.

Las Panewnicki - w przewadze sosnowy, fragmentami mieszany brzoźowo - topolowy, rozciągający się od Panewnik i Ligoty w Katowicach, do Śmiłowic i Rety w Mikołowie. W jego obrębie zlokalizowane jest na obszarze około 40 ha (na terenie Mikołowa - 35 ha) składowisko odpadów KWK „Halemba”. Las Panewnicki, podobnie jak Las Kochłowski jest w znacznym stopniu użytkowany rekreacyjnie.

Las Borowski - w przewadze sosnowy, położony między Borową Wsią i Halembą. W zachodniej części lasu znajduje się zrekultywowana „Hałda Borowa I”.

Tereny roślinności pokrywającej obszar Mikołowa składają się z roślinności naturalnej genezy i roślinności antropogenicznej.

Do terenów roślinności naturalnej genezy zaliczają się:

- tereny leśne stanowiące duże, zwarte obszary, wchodzące w skład krajowego ESOCH (Ekologicznego Sytemu Obszarów Chronionych),
- roślinność dolin cieków,
- zespoły leśne i zadrzewienia oraz zadrzewienia śródpolne,
- wrzosowiska, torfowiska, pastwiska, tereny podmokłe wraz z jeziorami i oczkami wodnymi, jako przyrodniczo cenne i ważne węzły ekologiczne, utrzymujące naturalną równowagę środowiska.

Do terenów roślinności antropogenicznej należą:

- tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- zieleń towarzysząca terenom zainwestowania miejskiego (zieleń urządzona), w tym:
 - parki, zieleńce, zieleń osiedlowa,
 - cmentarze,
 - ogrody działkowe,
 - zieleń uliczna.

■ Ochrona przyrody i krajobrazu

Do obszaru roślinności chronionej z mocy przepisów prawa należą:

- kompleksy leśne o funkcji ochronnej (LPO-GPO),
- doliny cieków, stanowiące główne korytarze integracji ESOCH,
- zadrzewienia śródpolne, remizy, ostoje ptactwa i zwierzyny.

Do roślinności szczególnie chronionej posiadającej status prawny zalicza się w Mikołowie 4 drzewa posiadające status prawny (pomniki przyrody).

Do objęcia szczególną ochroną prawną kwalifikują się w Mikołowie liczne tereny o walorach przyrodniczych i krajobrazowych, jak :

- dolina Jamny i Promny (zespoły przyrodniczo-krajobrazowe),
- Fiołkowa Góra (użytek ekologiczny)
- liczne stawy i oczka wodne, znajdujące się na terenach leśnych bądź na styku terenów rolnych i leśnych (użytki ekologiczne),
- kamieniołom (użytek ekologiczny),
- park podworski w Paniowach (czynione starania o wpis do rejestru zabytków).

Dorzecze Kłodnicy* jest szczególnie wartościowym zespołem przyrodniczo - krajobrazowym i wodno - gospodarczym, który w układzie geograficznym łączy dolinę Odry z Wyżyną Śląską, a wnikając w jej zurbanizowaną przestrzeń, kształtuje klimat całej aglomeracji górnośląskiej.

Ochrona dorzecza Kłodnicy winna być realizowana w sposób zapewniający:

- ciągłość funkcjonalną obszarów biologicznie czynnych w formie przestrzennie spójnej sieci łączącej kompleksy leśne, doliny rzek, potoków oraz tereny otwarte - rolnicze,
- zmniejszenie odkształceń powierzchni ziemi spowodowanych eksploatacją górnictwem, rewitalizację nieużytków poprzemysłowych, zaprzestanie składowania odpadów przemysłowych i komunalnych, w tym również pod postacią rekultywowanych terenów zdegradowanych - leśnych, zalewisk, dolin, rzek i potoków (obwałowania),
- ochronę i rewitalizację zespołów i obiektów tradycji kulturowych regionu, w tym średniowiecznych zespołów urbanistycznych Mikołowa, Bytomia, Gliwic, Pyskowic, Toszka, Koźła,

* na podstawie opracowania pt. "Program gospodarowania przestrzenią dorzecza Kłodnicy" Wojewoda Katowicki 1993 r. oraz „Koncepcja ochrony i tworzenia Parku Krajobrazowo - Rekreacyjnego Doliny Kłodnicy” - Etap I 1993 r. (Pracownia Projektowa Urbanistyki i Architektury „Ład” w Katowicach

- ochronę prawną w pierwszej kolejności zespołów przyrodniczo - krajobrazowych najbardziej zagrożonych skutkami intensywnej urbanizacji, w tym:
- doliny Kłodnicy w paśmie Panewniki - Makoszowy,
- obszar łągów nadrzecznych Kłodnicy w paśmie Gliwice - Stare Łabędy,
- zespołu dolin Potoku Promna i potoku Chudowskiego (Jasienica),
- doliny rzecznej potoku Jamna,
- innych.

Wschodnie dorzecze Kłodnicy od strony południowo - wschodniej wyznaczają wzgórza Garbu Orzesko - Mikołowskiego, z których w kierunku Wisły spływają wody dorzecza Gostynki.

Ośrodkiem integrującym dorzecza jest historyczne miasto Mikołów, założone u źródeł potoku Jamna.

- **Potok Jamna** bierze źródłiska głównie z łąk Gniotka, położonego na Garbie Mikołowskim, następnie przepływa przez Mikołów, z którego w rejonie Rety dalszy swój bieg prowadzi w Lasach Panewnickich, by w Starej Kuźni ująć do Kłodnicy. Na odcinku od Rety do Starej Kuźni dolina charakteryzuje się wyjątkowo cennymi walorami krajobrazowymi, ze względu na urzeźbienie głębokiego koryta potoku. Od strony południowo - zachodniej wzbogacają dolinę Jamny jej dopływy, potoki i cieki leśne. Środkowy fragment prawobrzeżnej doliny został zdegradowany lokalizacją (na styku Mikołowa, Rudy Śląskiej i Katowic) zwałowiska „Panewnik” odpadów KWK „Halemba”.
- **Potok Żabica** - wypływa w Śmiłowicach, z których płynąc ku północy skrajem Lasu Starokuźnickiego, doliną otoczoną od zachodu polami Straconej Wioski, a następnie wschodnią częścią Lasów Borowskich; uchodzi do Kłodnicy w Starej Halembie. W dalszym odcinku Żabicy, na jej prawym brzegu została zlokalizowana Elektrownia Halemba, której część osadników ulokowano na obszarze administracyjnym Mikołowa.
- **Potok Promna** - bierze początek w Mokrem i ku Kłodnicy płynie przez Rusinów, Paniowy i Borową Wieś. Niemal na całej długości potok Promna tworzy bardzo malowniczą dolinę, otoczoną polami, zadrzewieniami i łąkami, z których wpływają liczne cieki zasilające Promnę.

Obszar doliny Kłodnicy obejmuje powierzchnię 10 260 ha (102,6 km²) w granicach:

- Katowic - 30,9%,
- Mikołowa - 24,6%,
- Chorzowa - 21,0%,
- Rudy Śląskiej - 33,0%,
- Gierałtowice - 4,4%,
- Zabrze - 4,9%.

Obszar doliny Kłodnicy zajmuje w Mikołowie 2530 ha, co stanowi 32,07% z całości obszaru miasta.

Znacząca powierzchnia zlewni dolnej Kłodnicy jest uprawiana rolniczo. Grunty upraw rolniczych wraz z ogrodami, łąkami i pastwiskami zajmują ponad 2000 ha.

Największe kompleksy terenów użytkowanych rolniczo występują w paśmie Borowa Wieś - Paniowy - Śmiłowice, położonym pomiędzy drogą Mikołów - Gliwice, a lasami borowsko - panewnickimi, a także w Paniówkach (poza granicami Mikołowa)

Zamierzenia przyszłościowe („Studium Województwa”) idą w kierunku objęcia szczególną ochroną prawną doliny Kłodnicy i utworzenie na terenie Panewniki - Śmiłowice - Makoszowy - „Parku Krajobrazowego Doliny Kłodnicy”.

Górnośląski Ogród Botaniczny.

Obszary pomiędzy Mokrem a Bujakowem, na które składają się pola uprawne i lasy, wzniesienia i doliny potoków stanowią teren GOB.

Utworzenie Górnośląskiego Ogrodu Botanicznego było spowodowane potrzebą zahamowania degradacji najwartościowszych składników środowiska w szczególności: roślinności, gleb, wód, form geomorficznych naturalnych i gospodarczych, krajobrazu, poprzez zagospodarowanie zasobów o najwyższych wartościach przyrodniczych, likwidację i ograniczenie niekorzystnych oddziaływań zewnętrznych i wewnętrznych.

W podsumowaniu problematyki środowiskowej Mikołowa, stwierdza się następujące cechy:

- znaczną atrakcyjność obszaru pod względem krajobrazowym (urzeźbienie terenu, geomorfologia, hydrografia, szata roślinna),
- duży udział terenów o wysokich walorach środowiskowych, cennych przyrodniczo, kwalifikujących się do objęcia szczególną ochroną prawną,
- na ogół korzystne warunki fizjograficzne dla rozwoju osadnictwa,
- korzystne warunki klimatyczne, relatywnie niższe (od centrum aglomeracji) skażenia atmosfery, przeważający udział zanieczyszczeń pochodzących z emisji niskiej,
- korzystne warunki glebowe, stanowiące wskazania do utrzymania i rozwoju funkcji rolniczej,
- utrzymujące się na wysokim poziomie ponadnormatywne zanieczyszczenia cieków powierzchniowych, głównie skutkiem braku sprawnego systemu transportu ścieków oraz ich oczyszczania,
- występowanie terenów i obiektów podlegających ochronie na mocy przepisów prawnych w tym:
 - ♦ złoża kopalin podstawowych i pospolitych,
 - ♦ zbiornik i ujęcia wód podziemnych, tereny źródłkowe cieków,
 - ♦ elementy środowiskowe wchodzące w skład ESOCH - lasy, obszary dolinne cieków stałych i okresowych, naturalne zbiorniki wód powierzchniowych,
 - ♦ zbiorowiska roślinności naturalnej i antropogenicznej,
 - ♦ liczne zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne (remizy) stanowiące ostoję drobnej zwierzyny i ptactwa.

2.2 ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Użytki rolne w granicach administracyjnych Mikołowa stanowią 56,7% obszaru (2004r.) i są zaliczane do strefy „A” wg trzystopniowej skali, ustalonej na podstawie przeprowadzonego monitoringu gleb w województwie katowickim.

Oznaczenia zawartość metali ciężkich (cynk, ołów, kadm) w glebach uwzględniają zarówno naturalne ich wartości - pochodzące z macierzystych skał, jak też oddziaływania zanieczyszczeń lotnych.

Badania monitoringowe gleb województwa katowickiego prowadzone przez OBiKŚ (O/środek Badań i Kontroli Środowiska) w latach 1982 - 1998 potwierdzają obecność metali ciężkich w gruntach na terenie Mikołowa w ilości:

- cynku - 26 ÷ 387 mg/1 kg gleby
- ołowiu - 25 ÷ 126 mg/1 kg gleby
- kadmu - 0,5 ÷ 4 mg/1 kg gleby

Powyższe wartości stężeń metali świadczą o:

- podwyższonej zawartości ołowiu w glebach (stopień I),
- słabym zanieczyszczeniu cynkiem (stopień II),
- słabym zanieczyszczeniu kadmem (stopień II).

Oceniając stan czystości gleby w skali stwierdza się, że grunty rolne Mikołowa należą do strefy A - nie posiadającej zasadniczych przeciwwskazań do prowadzenia upraw roślin konsumpcyjnych.

Na terenie Mikołowa występują grunty rolne klasy III oraz grunty rolne wytworzone z gleb pochodzenia organicznego - w dolinach cieków wodnych, które zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych podlegają szczególnej ochronie. Kompleksy tych gruntów wypełniają środkowo - zachodnie obszary gminy Mikołów, obejmując sołectwa Bujaków, Paniowy, Mokre, i Śmiłowice.

Sytuacja rolnictwa mikołowskiego, pod względem wyposażenia technicznego, w relacji do przeciętnych wartości wojewódzkich, jest głównie korzystna, choć z punktu widzenia użytkowników nadal niezadowolająca.

Relacje wskaźników charakteryzujących rolnictwo Mikołowa, w stosunku do średniego poziomu krajowego, są uderzające (1996r.):

Mikołów - % gospodarstw rolnych	Kraj - % gospodarstw rolnych
------------------------------------	---------------------------------

z wodociągu sieciowego korzysta	82,9	47,4
wodę ze studni pobiera	1,6	18,3
ścieki do kanalizacji odprowadza	10,2	3,7
w sieć elektryczną 380 V wyposażonych jest	54,0	68,4
z sieci gazowej korzysta	25,7	16,9
telefon posiada	37,2	21,7

Uzupełnieniem form, sposobów i warunków funkcjonowania rolnictwa Mikołowskiego jest jego rentowność.

Na liczbę 364 indywidualnych gospodarstw rolnych, prowadzących tylko działalność rolniczą (bez pozarolniczych form działalności gospodarczej):

- 99 użytków produkuje wyłącznie na własne potrzeby,
- 136 " " głównie na własne potrzeby,
- 136 " " głównie na sprzedaż, w tym o wartości produkcji towarowej:
 - 2501-4999 zł - 36 indywidualnych gospodarstw rolnych,
 - 5000- 14 999 zł - 48 " " " "
 - pow. 15 000 zł - 38 " " " "

Przeciętna wartość produkcji rolnej jest w Mikołowie około 1,5 - krotnie wyższa od średniej wartości dla gmin rolniczych województwa:

Wartość produkcji rolnej w złotych 1996 r. (Powszechny Spis Rolny - 1996 r.)

	Mikołów	Gminy województwa ogółem
na 1 pełnozatrudnionego	7576	4522
na 1 ha użytków rolnych	2454	1567
na 1 gospodarstwo rolne	12 754	8549

Przeciętna wielkość dochodów na 1 pracującego w rolnictwie nie dorównuje średniemu wynagrodzeniu pracownikemu.

Poziom wyższej rentowności dotyczy 38 indywidualnych gospodarstw rolnych, stanowiących 30% z liczby 129 gospodarstw produkujących głównie lub wyłącznie na rynek, których dochody przekraczają 15 000 zł.

Na podstawie przeprowadzonego rozpoznania wynika ocena poziomu działalności rolnej Mikołowa:

- dobre warunki agrotechniczne rolnej przestrzeni produkcyjnej,
- korzystna struktura agrarna pod względem wielkości gospodarstw (przeciętnie 4,11 ha na 1 indywidualne gospodarstwo rolne), niski stopień rozdrobnienia gospodarstw (22,2 % użytków rolnych jako działki rolne poniżej 1 ha w rełkach 80% użytków),
- znaczny, choć niezadowalający jeszcze, poziom wyposażenia w środki techniczne i urządzenia do produkcji rolnej (pojazdy, maszyny) oraz infrastrukturę techniczną w porównaniu z przeciętnymi dla województwa i kraju,
- wyższa od wojewódzkiej rentowności produkcji rolnej.

Powyższe cechy wskazują na ponadprzeciętny poziom kultury rolnej Mikołowa.

2.3. WARUNKI HYDROLOGICZNE

Opracowane na podstawie „Opinii hydrologicznej” wykonanej w roku 1999 r. dla potrzeb „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego m. Mikołowa” przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno

Badawcze „INTEREKO” Sp. Zo.o. w Katowicach. Celem wykonania opinii było określenie obszarów zagrożonych powodzią oraz zasad ochrony przeciwpowodziowej w granicach miasta Mikołowa.

■ Podstawowe dane o terenie gminy

W morfologii terenu miasta generalnie wyróżnić można dwie formy krajobrazu. Pierwsza charakteryzuje się występowaniem łagodnych wzniesień poprzecinanych dolinami rzek. Cieki powierzchniowe na tych obszarach mają dobrze wykształcone doliny i zachowują swój naturalny charakter, lokalnie na obszarach zabudowanych doliny posiadają uzbrojenie techniczne. Ta forma krajobrazu dotyczy głównie południowej części terenu miasta. Północna część charakteryzuje się znacznie mniej urozmaiconą morfologią, występują tu rozległe tereny prawie płaskie lub lekko nachylone w kierunku północnym. Doliny cieków są tu słabiej wykształcone, ale wyraźne. Generalnie ta część miasta charakteryzuje się występowaniem dużych kompleksów leśnych (Lasy Borowski, Paniok) i rzadką zabudową.

Istniejące warunki środowiskowe należy uznać za zbliżone do naturalnych. Przekształcenia powierzchni na skutek działalności przemysłu dotyczy jedynie fragmentów obszaru na granicy Rudy Śl. i Mikołowa → składowisko odpadów KWK „Halemba”.

Pozostały obszar zabudowany został z zachowaniem naturalnego ładu, co przyczyniło się do zachowania w znacznej mierze naturalnych koryt rzecznych.

W granicach miasta Mikołowa występują obszary górnicze 8 kopalń węgla kamiennego:

- *KWK „Śląsk”* - obszar górniczy zlokalizowany jest w północno - wschodniej części miasta. Obszar na którym kopalnia będzie prowadziła działalność obejmuje tereny leśne i przemysłowe. Na terenie tym brak jest dużych cieków powierzchniowych. Obszar położony jest w zlewni doliny Kłodnicy.
- *KWK „Murcki”* - obszar górniczy tej kopalni obejmuje jedynie mały fragment obszaru miasta w południowo - wschodniej części, zlewnia potoku Wilkowyjskiego (Zlewnia Wisły).
- *Kopalnia Doświadczalna „Barbara”* - obszar górniczy położony w południowo - wschodniej części miasta (na wododziale I -go rzędu). Kopalnia nie prowadzi eksploatacji a jedynie działalność badawczo - naukową. Negatywne oddziaływanie kopalni na środowisko zachodzi jedynie w zakresie sejsmiki i akustyki.
- *KWK „Bolesław Śmiały”* -kopalnia prowadzi eksploatację w Obszarze Górniczym Łaziska II w południowej części terenu miasta. Zgodnie z koncesją na terenach obejmujących zwartą zabudowę tj. Centrum Mikołowa i Bujaków, przewiduje się prowadzenie eksploatacji w taki sposób aby wpływy nie przekraczały II kategorii szkód górniczych. We fragmencie obejmującym obszar na wschód od Starej Huty prognozuje się deformacje terenu I -IV kategorii. Obszar ten obejmuje obszar źródłiskowy rzeki Promny,
- *KWK „Budryk”* - prowadzi eksploatację w Obszarze Górniczym „Ornontowice I”. Obszar ten swoim zasięgiem obejmuje tereny położone wzdłuż zachodniej granicy miasta gdzie przewiduje się maksymalnie II kategorię szkód górniczych (aktualnie osiadania wynoszą 1,6 m). Z uwagi na bardzo zróżnicowaną morfologię nie przewiduje się zmian układu hydrograficznego. Zgodnie z koncesją kopalnia ma zapewnić nieskrępowany spływ wód powierzchniowych (ewentualne zalewiska ze względu na zróżnicowaną morfologię zostaną naprawione poprzez wykonanie rowów otwartych a po uspokojeniu się górotworu w miarę potrzeb zostanie wykonana melioracja.
- *KWK „Makoszowy”* - prowadzi eksploatację w południowo - zachodniej części miasta Mikołowa. Według koncesji eksploatacja węgla spowoduje osiadanie terenu maksymalnie do 1,0 m. występowanie maksymalnych wartości przewiduje się w dolinie Promny na długości ok. 200 m i okolicy ul. Piaskowej. Ponadto przewiduje się podtapianie koryta na całej długości do około 0,1 m. Według danych kopalni eksploatacja nie będzie miała wpływu na układ wód gruntowych.

W ramach koncesji kopalnia zobowiązana jest do:

- ♦ prowadzenia obserwacji geodezyjnej Promny, by w razie konieczności nie dopuścić do powstania zalewisk
- ♦ wykonania przepustu pod drogą łączącą Zaborską i Piaskową dla udroźnienia odpływu
- ♦ prowadzenia obserwacji lustra wody (gdzie określone zostało, że w przypadku wystąpienia wody stuletniej rzędna zwierciadła wody w korycie może osiągnąć rzędną terenu),

- ♦ zrekultywowanie istniejącego zalewiska na granicy Gierałtovicami. Zalewisko winno zostać zrekultywowane poprzez zdrenowanie bądź oddanie do celów rekreacyjnych. Według danych kopalni zalewisko to nie będzie już powiększało swego obszaru
- KWK „Bielszowice” - prowadzi eksploatację w północnej części miasta Mikołów (Paniowy, Borowa Wieś, Lasy Borowskie). Obszar ten obejmuje środkową część zlewni potoku Promna. Prognozowane osiadania przewiduje się na terenach leśnych (Lasach Borowskich).
- KWK „Halemba” - na terenie miasta Mikołów znajduje się jedynie mały fragment obszaru obszaru górniczego kopalni obejmujący jedynie tereny leśne przy północnej granicy miasta Mikołów. Brak izolacji osiadań.

■ Podstawowe informacje o terenach zlewni.

Przez miasto Mikołów przebiega główny dział widny Polski I -go rzędu. Granice w południowo - wschodniej części miasta wyznaczają szczyty wzgórz Garbu Orzesko - Mikołowskiego.

Teren położony na południowy - wschód od działu wodnego I -go rzędu należy do zlewni rzeki Wisły. Zlewnia Wisły w granicach administracyjnych miasta Mikołów to głównie cieki w ich początkowym stadium. Na południowo - wschodnich i wschodnich zboczach wzgórz garbu Orzesko - Mikołowskiego swoje źródła mają Rów Bagnik, Bielawka, Mąkołowiec (dopływ Mlecznej - zlewnia III-go rzędu), Potok Wilkowyjski i Browarniany (dopływy potoku Tyskiego - zlewnia III-go rzędu) oraz Potok Wyrzy. Zróznicowana morfologia (różnica wysokości 30 m) powoduje, że odprowadzenie wód opadowych z tych obszarów następuje w sposób naturalny. Cieki mają dobrze wykształcone doliny i nie tworzą zalewisk.

Według materiałów archiwalnych na obszarze zlewni Wisły w granicach administracyjnych miasta Mikołów w trakcie powodzi w 1997 roku nie zarejestrowano terenów zalewowych.

Zasadnicza część miasta położona jest w zlewni Odry (zlewnia I - go rzędu) w II - gim rzędzie do zlewni Bierawki i Kłodnicy w III - m. rzędzie do zlewni Jamny, Żabicy, Promny, oraz bezimienne cieki stałe i okresowe będące dopływami wyżej wymieniony cieków.

Potok Jamna - jest lewobrzeżnym dopływem Kłodnicy, do której uchodzi w 64,6 km. Swoje źródła ma na północnych stokach wzgórz (w paśmie Garbu Orzesko-Mikołowskiego) dalej spływa w kierunku północnym do centrum Mikołowa. Za centrum rzeka płynie terenami leśnymi (Lasy Panewnickie), aby w Starej Kuźni ujść do Kłodnicy. Na odcinku leśnym dolina Jamny i jej dopływy posiadają dobrze wyrzeźbione, głębokie koryta. W centrum miasta dolina posiada uzbrojenie techniczne. Środkowy fragment prawobrzeżnej doliny został zdegradowany poprzez lokalizację zwałowiska „Panewniki” (na granicy Mikołowa, Rudy Śląskiej i Katowic). Lokowane są tu odpady pogórnice KWK „Halemba”.

Żabica - swoje źródła ma na terenach leśnych w okolicy Śmiłowic. Teren zlewni w granicach miasta Mikołów obejmuje głównie tereny leśne i przemysłowe (Elektrownia Halemba zlokalizowana na lewym brzegu). Na terenie miasta Mikołów znajduje się jedynie mały fragment osadników.

Potok Promna- lewobrzeżny dopływ Kłodnicy. Jego źródła znajdują się na terenie Łazisk Górnych (za południową granicą miasta) a ujście na styku granic Mikołowa, Gierałtovic i Rudy Śląskiej. Potok przyżywa przez Rusinów, Paniowy i Borową Wieś. Całkowita długość Potoku wynosi 13 km z czego w granicach administracyjnych miasta znajduje się 12,5 km. Generalnie Potok płynie w naturalnym korycie wśród pól i zadrzewień jedynie na wysokości zwartej zabudowy posiada uzbrojenie techniczne.

Potok Jasienica - swoje źródła ma w Kolonii Huta i w kierunku Kłodnicy płynie przez Sośnią Górę, Paniowy i Kąty. W granicach administracyjnych m. Mikołowa leży jedynie jej górny odcinek o długości ok. 5 km. Generalnie potok płynie w naturalnej dolinie rzecznej.

Dolina Kłodnicy - to obszar o powierzchni ok. 2 530 ha w północnej części gminy. Zlewnia obejmuje głównie tereny uprawiane rolniczo. Teren zlewni jest prawie płaski i charakteryzuje się występowaniem licznych cieków bez nazwy, które wpadają bezpośrednio do Kłodnicy.

Reasumując: występujące na terenie Mikołowa cieki należą głównie do dorzecza Odry. Spływ wód z całego terenu koncentruje się w trzech potokach: Jamna, Promna i Jasienica, które są dopływami Kłodnicy. W tym potoki Jamna i Promna od lat objęte są badaniami monitoringowymi, ale badania te dotyczą jedynie jakości wód (klasy czystości).

Cieki powierzchniowe w granicach administracyjnych miasta Mikołów ze względu na swój charakter (głównie obszary źródłiskowe lub początkowe stadium) nie stanowią zagrożenia powodziowego.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Miejski Inspektorat Obrony Cywilnej w lipcu 1997r. tj w trakcie powodzi stulecia, na terenie miasta Mikołów nie stwierdzono powstania terenów zalewowych, uszkodzeniu uległy głównie przepusty i nawierzchnie dróg.

Rozmieszczenie dróg, które uległy zniszczeniu pozwala na stwierdzenie, że powstałe szkody nie były wynikiem powstania fal wezbraniowych, ale miały zupełnie inny charakter.

Powstałe szkody na omawianym terenie były wynikiem zmniejszenia się retencji terenowej. Podczas ulewnych deszczów woda intensywnie spływając po powierzchni terenu powodowała rozmycia dróg.

Szybkość spływu wody po powierzchni zależy w głównej mierze od spadków oraz pokrywy terenu, która stanowi naturalną barierę dla spływającej wody. Zmiana fizjografii zlewni polegająca na ciągłym uszczelnianiu jej powierzchni w trakcie rozwoju infrastruktury technicznej, praktycznie uniemożliwia wsiąkanie wody w glebę i przyczynia się do wzrostu gwałtowności wezbrań (obserwuje się wzrost współczynników odpływów burzowych).

W związku z powyższym w granicach administracyjnych miasta Mikołów - działania przeciwpowodziowe związane winny być raczej z podejmowaniem czynności zmierzających do ograniczenia ilości spływających wód, poprzez odpowiednie zagospodarowanie dolin cieków.

Generalne uwarunkowania wiążące się ze środowiskiem przyrodniczym Mikołowa dotyczą działań prowadzących do utrzymania, ochrony i rozwoju wartości ekologicznych, w tym:

- ochrona terenów otwartych, dolin i koryt rzecznych, naturalnych zbiorników wód stojących, terenów rolniczych - stanowiących istotne ogniwa w środowiskowych połączeniach systemowych wewnętrznych i zewnętrznych (ESOCH),
- rozbudowa ekosystemów, nie naruszanie ich ciągłości poprzez tworzenie barier technicznych (zwarte obszary zainwestowania, inwestycje liniowe - drogowe, frakcje kolejowe) ograniczających przestrzenne powiązania środowiskowe uniemożliwiające genetyczne kontakty przyrodnicze,
- oczyszczenie i rewitalizacja wód płynących powierzchniowych i podziemnych poprzez powstrzymanie zrzutu substancji szkodliwych zawartych w ściekach przemysłowych i komunalnych (kanalizacja + oczyszczalnie), oraz spływu środków chemicznych stosowanych w rolnictwie (nawozy sztuczne, środki ochrony roślin),
- ochrona niezantropogenizowanych dolin rzecznych i cieków okresowych m. in. dla utrzymania naturalnej retencji terenowej, jako ochrony przed zagrożeniem powodziowym, oraz nadmiernym tempem spływu wód,
- ochrona przed skażeniami powietrza, gleb, wód podziemnych i powierzchniowych poprzez przebudowę przeciążonego i ograniczającego sprawność transportową systemu drogowego,
- ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej, kontynuacja funkcji rolniczej z możliwością i wskazaniem przekształceń specjalizacyjnych w jej obrębie,
- przyrost terenów objętych szczególną ochroną prawną - w ustawowo przyjętych i zalecanych formach - użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo - krajobrazowych, parków czy rezerwatów,
- rozwijanie Górnośląskiego Ogrodu Botanicznego, skutkującego ochronę udokumentowanych walorów środowiskowych Mikołowa (Sołectwo Mokre) w sposób bezpośredni i pośredni:
 - ♦ rozwojem edukacji i świadomości ekologicznej,
 - ♦ rozwojem rekreacji oraz działalności gospodarczej przyjaznej środowisku,
 - ♦ sukcesywną redukcją skażeń środowiskowych, w tym ograniczeniem emisji z procesu spalania i rozwiązaniem problemów gospodarki ściekowej,
 - ♦ promocję funkcji rolniczej zgodnej z wymogami środowiskowymi (zdrowotnymi),
 - ♦ wzrostem zasobności społeczności lokalnej oraz wzrostu prestiżu i rangi miasta w skali regionu.

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA TERENÓW

Dotychczasowe przeznaczenie terenów gminy określono w ustaleniach planów miejscowych, posiadających moc prawną do końca 2003 r., na podstawie których realizowano politykę zagospodarowania przestrzennego obszaru.

Do takich dokumentów zalicza się:

- Miejscowy Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego miasta Mikołowa - zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Mikołowie Nr XXX/161/92 z dnia 21.01.1992 r.,
- Miejscowy Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gierałtówice - zatwierdzony uchwałą Rady Gminnej w Gierałtówicach Nr X/41/91 z dnia 25.04.1991r.,
- Miejscowy Plan Szczegółowy Zagospodarowania Przestrzennego Dzielnicy Regielowiec w Mikołowie Nr XXXVI/214/92 z dnia 01.09.1992r.,
- Miejscowy Plan Szczegółowy Zagospodarowania Przestrzennego Dzielnicy Goj w Mikołowie - zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej w Mikołowie Nr VI/45/94 z dnia 22.11.1994r.

Ogólny plan zagospodarowania przestrzennego, obowiązujący od 1992 r. ustalał cele rozwoju miasta poprzez kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej w dostosowaniu do wymogów ładu przestrzennego, poprawę warunków ekologicznych, zaspokojenie szeroko rozumianych potrzeb społecznych oraz ochronę dóbr kultury materialnej i wartości przyrodniczych.

Jednym z głównych zadań planu było ustalenie strategii dla prowadzenia przestrzennej gospodarki terenami miasta wraz z określeniem zasad zagospodarowania, stanowiących podstawy do podejmowania decyzji administracyjnych. Plan przewidywał umiarkowany rozwój miasta z ograniczeniem przyrostu terenów zainwestowanych, a więc zasadniczo różniący się sposób traktowania przestrzeni od planu obowiązującego poprzednio.

Kierunki rozwoju miasta miały polegać na:

- uzupełnieniu i uporządkowaniu tkanki miejskiej w śródmieściu (po wewnętrznej stronie drogi obwodowej),
- priorytetowym traktowaniu wymogów ekorozwoju miasta wraz z wytworzeniem systemu obszarów chronionych (SOCH) i zachowaniem jego przestrzennej ciągłości, ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- rewaloryzacji układu urbanistyczno-historycznego starego miasta,
- porządkowaniu i koncentracji zabudowy w poszczególnych zespołach osadniczych dla przeciwdziałania rozproszeniu się budownictwa wraz z preferencjami dla zabudowy zorganizowanej:
 - wielorodzinnej o średniej intensywności zabudowy i wysokości budynków nie przekraczającej V kondygnacji,
 - jednorodzinnej intensywnej (szeregowej), dla której głównie wyznaczono obszar w dzielnicy Reta Mikołowska,
- racjonalizacji i efektywności wykorzystania istniejących terenów przemysłowo - produkcyjnych z wykluczeniem możliwości przestrzennej rozbudowy (aneksji terenów) poza obszary zakwalifikowane do pełnienia tych funkcji.

Przeznaczenie terenów Mikołowa bilansowane w dotychczas obowiązującym Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego (bez Bujakowa) określono na:

- 69% (4492,7 ha) dla terenów otwartych,
- 31% (2022,3 ha) dla terenów zainwestowanych - w tym udział terenów o funkcji mieszkaniowej nie przekraczający 13%.

W planie zastosowano stosunkowo dużą elastyczność interpretacji zapisu ustaleń pozwalającą na łączenie funkcji wiodącej z innymi funkcjami niekolizyjnymi, przy zachowaniu prawa pierwszeństwa i zabezpieczenia interesu funkcji wiodącej. W zapisie ustaleń planu określono zakres obligatoryjności pierwszeństwa funkcji, której naruszenie wykraczające poza dopuszczalne granice interpretacji wymagać miało dokonania zmiany fragmentu planu ogólnego.

W okresie obowiązywania dotychczasowego planu ogólnego dokonano zmian fragmentów planu dla około 100 wniosków. Ocenia się, że przytłaczający - bo blisko 95 procentowy udział zgłoszeń wniosków o dokonanie zmian zapisu ustaleń dotyczy przeznaczenia terenów dla zabudowy jednorodzinnej.

Mimo ujawniających się już potrzeb lokalizacyjnych dla rozwoju funkcji mieszkaniowej, nie zostały dotychczas wykorzystane możliwości terenowe określone i zbilansowane w planie ogólnym. Dotyczy to głównie

obszaru Rety Mikołowskiej, dla którego opracowany projekt planu zagospodarowania przestrzennego nie uzyskał mocy prawnej.

Obszar Rety o łącznej chłonności (na okres perspektywiczny i kierunkowy) 2500 mieszkań w zabudowie wielorodzinnej i jednorodzinnej (w tym zorganizowanej) miał zapewnić pełne pokrycie lokalnych potrzeb mieszkaniowych jak również popytu zewnętrznego.

Cele oraz kierunki rozwoju przestrzennego założono w planie ogólnym zasadniczo nie tracą swej aktualności i po wprowadzeniu niezbędnych korekt - wynikających ze zmiennych potrzeb w rozwoju społeczno - gospodarczym, powinny znaleźć kontynuację w opracowywanym „Studium”.

4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ZAINWESTOWANIA I UŻYTKOWANIA TERENU

Gmina Mikołów od 1995 r. - po przyłączeniu Bujakowa - zajmuje w obecnych granicach administracyjnych powierzchnię 80,87 km².

Mikołów jako gmina miejska, przedstawia zróżnicowany sposób zagospodarowania i użytkowania terenów, a jego struktura funkcjonalno - przestrzenna charakteryzuje się:

- istniejącym jeszcze nadal przemieszaniem funkcji mieszkaniowych i przemysłowych, występującym w obszarze śródmiejskim,
- różnorodnością form osadniczych, tak pod względem intensywności zabudowy, wieku, standardów, jak i warunków kulturowych,
- rozproszeniem terenów mieszkaniowych głównie na obszarach sołectw,
- występowaniem rozległych terenów otwartych, w tym kompleksów rolniczych (grunty orne, użytki zielone) oraz leśnych,
- wykształconym już w znacznym stopniu układem komunikacyjnym.

Aktualnie istniejące warunki środowiskowe na terenie Mikołowa wykazują znacznie korzystniejsze cechy i niższy stopień antropogenizacji niż w rejonie określonym dawniej jako centralny rejon GOP, gdzie nagminnie występują obszary o przewadze krajobrazu dysharmonijnego.

Przekształcenia powierzchni na skutek działalności przemysłu dotyczą fragmentów obszarów pogranicza Mikołowa i Rudy Śląskiej (hałda, osadniki, zalewiska), na pozostałym obszarze w znacznym stopniu odczuwany jest ład naturalny, gdzie dużą rolę odgrywają czynniki przyrodnicze. Przekształcenia koryt rzecznych są stosunkowo niewysokie, natomiast parametry jakościowe wód płynących odbiegają w znacznym stopniu od stanu zadowalającego.

Bardzo korzystne cechy prezentują tereny określane mianem rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Występujące tutaj użytki rolne o średnich i dobrych klasach bonitacyjnych, zwarte kompleksy gruntów ornych III klasy oraz gleby pochodzenia organicznego w dolinach cieków wodnych, jak również zaliczenie ich do strefy „A” w monitoringu gleb województwa, stanowią jednoznaczne wskazanie do dalszego utrzymania funkcji rolniczej. Tereny te podlegają również szczególnej ochronie na podstawie przepisów ustawy o ochronie gruntów ornych i leśnych. Jednakże obok obszarów o wysokiej kulturze rolnej, pojawiają się również tereny nieużytków rolniczych (odłogów) jako efekt wieloletniej nieopłacalności produkcji rolnej.

Cechą charakterystyczną i o wysokim znaczeniu środowiskowym jest występowanie w granicach administracyjnych Mikołowa lasów, stanowiących fragmenty dużych kompleksów leśnych zaliczonych niegdyś do LPO - GOP i odgrywających istotną rolę w Ekologicznym Systemie Obszarów Chronionych (ESOCH). Należą do nich lasy: Panewnicki Kochłowski i Borowski od strony północnej i północno - wschodniej, oraz lasy na pograniczu Mikołowa, Łazisk i Orzesza od strony południowo - zachodniej. Znaczny udział terenów otwartych - rolniczych, leśnych, zadrzewionych oraz rekreacyjno - wypoczynkowych pozwala na określenie charakteru Mikołowa „jako miasta w zieleni”.

Tereny zainwestowane w granicach Mikołowa nie stanowią dużego udziału w ogólnej powierzchni miasta i koncentrują się głównie w rejonie śródmieścia i charakteryzując się tu najintensywniejszym stopniem wykorzystania terenu i największą zwartością - do rejonów o zainwestowaniu ekstensywnym, rozproszonym w obszarach sołectw.

Położenie miasta na szlakach komunikacyjnych wschód - zachód i północ południe zdecydowało w przeszłości o szansach i kierunkach jego rozwoju.

Rozwój Mikołowa, podobnie jak większości miast śląskich, przypadał generalnie na przełom XIX/XX w. - okres dynamicznego rozwoju przemysłu i osadnictwa, a następuje na lata 70/80.

Zabudowa mieszkaniowa prezentuje różnorodne typy zamieszkania w poszczególnych rejonach miasta. Składają się na nią:

- zespoły zabudowy wielorodzinnej (Centrum, Reta),
- zespoły budownictwa jednorodzinnej o charakterze miejskim - wille (Centrum, Regielowiec),
- domy jednorodzinne wolnostojące o charakterze podmiejskim,
- domy jednorodzinne w zabudowie zagrodowej - wiejskiej.

Do chwili obecnej zachowały się historyczne układy ulic i dróg, nadal utrzymując charakter dzielnic i sołectw, co dotyczy zarówno obszaru śródmieścia, jak i wiejskich form zabudowy typu ulicówka.

Z zachowanej zabudowy za najcenniejszy uważa się zespół rynkowy (przełom XIX/XX w.), którego układ urbanistyczny, wywodzący się z najprostszego planu miasta, jest niemal ewenementem na terenie Śląska gdzie na ogół przeważają regularne szachownicowe układy przestrzenne.

Zgodnie z opracowaniem pt. „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Mikołowa” (grudzień 1998 r.) wydzielono strefy obszarów podlegających ochronie konserwatorskiej, mającej na celu ochronę i zachowanie najbardziej wartościowych elementów zabytkowych, kulturowych i krajobrazowych. Strefy te obejmują zasadnicze elementy rozplanowania o charakterystycznych cechach i wartościach historycznych, co oznaczono na planszy załączonej do w/w Studium wraz z opisem zawartym w tym opracowaniu. Wskazane do objęcia ochroną rejonu obejmują 3 obszary zaliczone do strefy „A”, 5 obszarów - do strefy „B”, i 3 obszary - do strefy „E”. Ponadto na obszarze objętym zmianą studium występują strefy, które powinny być objęte strefą „B” ochrony konserwatorskiej przy sporządzaniu planu zagospodarowania terenu. Obszary te pokazano na planszy ustaleń studium.

Układy urbanistyczne i obiekty zawarte w strefie „A”, obejmujące obszary zabudowane o bardzo dobrze zachowanej strukturze przestrzennej, posiadającej priorytet wymogów konserwatorskich (do bezwzględnego zachowania). Obiekty te i zespoły winny być utrzymane, rekonstruowane i użytkowane wg specjalistycznych wskazań konserwatorskich.

Widoczny i postępujący proces rozpraszania się zabudowy mieszkaniowej na terenach otwartych, może zostać powstrzymany poprzez wyznaczenie i udostępnienie terenów do zabudowy mieszkaniowej, realizowanej również w systemie zorganizowanym. Obszary rozwojowe dla funkcji mieszkaniowej, dotychczas jeszcze nie wykorzystane w pełni, wyznaczono w planach miejscowych (ogólnym i szczegółowych), które utraciły ważność z końcem zeszłego roku (2003 r.). Dodatkowe możliwości lokalizacyjne, o stosunkowo dobrej dostępności realizacyjnej wskazano w opracowanej 1998 r. „Strategii mieszkaniowej miasta Mikołowa”. Większość tych terenów wymaga opracowań planistycznych (plany miejscowe) oraz czynności związanych z gospodarką gruntami (wykup i scalanie gruntów). Wyznaczanie takich terenów jest jednym z zadań „Studium”.

Pewną szansę zwiększenia zasobów mieszkaniowych mogą przynieść również działania modernizacyjne, sanacyjne oraz przebudowa starych zespołów mieszkaniowych, podnosząca także ich standard w stopniu zapewniającym sens dalszego użytkowania. Dotyczy to głównie obszaru śródmiejskiego, gdzie rezerwy terenowe dla nowych lokalizacji mieszkaniowych są na wyczerpaniu.

5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Przeprowadzone we wcześniejszych fazach opracowania analizy umożliwiły ukształtowanie poglądu w zakresie zagadnień ludnościowych oraz na zidentyfikowanie standardów środowiskowych określających aktualne warunki bytowe (jakość życia) mieszkańców Mikołowa.

Demografia

- Osłabienie dynamiki rozwoju ludności jako skutek:
 - niskiego przyrostu naturalnego, aktualnie ujemnego - z przewagą zgonów nad urodzeniami,
 - zmniejszanie się dodatniego salda migracyjnego ludności.
- Obniżania się liczby zawieranych małżeństw i tworzenia nowych gospodarstw domowych.
- Proces starzenia się społeczeństwa (wzrost udziału grupy ludności w wieku poprodukcyjnym) wywołujący określone konsekwencje.

Zatrudnienie

- Po gwałtownym spadku wielkości zatrudnienia na przełomie lat 80/90 powolny lecz sukcesywny proces odbudowy miejsc pracy,
- Wyraźnie widocznie przesunięcia w zatrudnieniu na rzecz strefy usług,
- Ponowny wzrost bezrobocia skutkiem ujawnienia się grupy osób formalnie nie zatrudnionych w celu uzyskania świadczeń zdrowotnych.

Warunki mieszkaniowe

- Z początkiem bieżącej dekady wystąpiło gwałtowne obniżenie przyrostu zasobów mieszkaniowych, w następstwie zaniechania realizacji budownictwa spółdzielczego.
- Zawężenie efektów realizacyjnych do budownictwa jednorodzinnego wpływa korzystnie na przeciętny poziom zamieszkania pod względem wielkości i zagęszczenia mieszkań.
- Deficyt mieszkaniowy dla zaspokojenia lokalnych aktualnych potrzeb mieszkańców określa się szacunkowo na ok. 1000-1200 mieszkań,
- Dekapitalizacja i niski standard wyposażenia technicznego dotyczy głównie komunalnych i zakładowych zasobów mieszkaniowych, zabudowa spółdzielcza i indywidualna cechuje się głównie dobrymi stanami technicznymi,
- Problem stanowią złe stany techniczne zasobów o wartościach kulturowych, szczególnie występujące w zespołach urbanistycznych zlokalizowanych w strefach ochrony konserwatorskiej („A” i „B”), a wymagające zabiegów rewaloryzacyjnych, modernizacyjnych i sanacyjnych,
- Poziom wyposażenia w sieciowe urządzenia infrastruktury technicznej jest niższy od przeciętnego, charakteryzującego miasta województwa, co tłumaczy się znacznym udziałem zabudowy jednorodzinnej o charakterze rozproszonym.

Wychowanie przedszkolne

- Sieć przedszkoli (14 placówek) o liczbie około 804 miejsc zapewnia 100% pokrycie potrzeb tego zakresu.
- Obserwowany spadek uczestnictwa dzieci przedszkolnych ulegać będzie dalszemu pogłębianiu, w związku z malejącą z liczbą urodzeń.

Szkolnictwo podstawowe

- Baza szkolnictwa obejmuje 9 szkół oraz 3 gimnazja równomiernym rozlokowaniu w przestrzeni i korzystnych warunkach funkcjonowania - 22,9 uczniów na 1 oddział,
- Szkolnictwo podstawowe specjalne - 1 placówka o zagęszczeniu 11 uczniów na 1 pomieszczenie do nauki,
- Zmniejszanie się roczników dzieci w wieku szkoły podstawowej będzie się pogłębiać (niż demograficzny), wpływając na rozgęszczenie izb lekcyjnych i zmniejszenie liczebności oddziałów.

Szkolnictwo ponadpodstawowe

- Obecny poziom ponadpodstawowy kształcenia w Mikołowie zapewniają 2 licea ogólnokształcące oraz zespół Szkół Technicznych.
- W związku z restrukturyzacją przemysłu w regionie dotychczasowy zakres specjalizacyjny szkolnictwa zawodowego może okazać się niewystarczający, co wymagać będzie wprowadzenia dodatkowych kierunków kształcenia

Ochrona zdrowia

- **Lecznictwo zamknięte** dysponuje 301 łózkami w 2 szpitalach ogólnych, w tym 1 niepubliczny (ul. Okrzei) - prowadzących łącznie 8 oddziałów szpitalnych.
- Aktualny poziom obsługi wyrażony ilością mieszkańców przypadających na 1 łóżko szpitalne jest w Mikołowie relatywnie korzystniejszy niż przeciętna dla miast województwa.
- **Lecznictwo otwarte**, którego baza ulega przekształceniom administracyjnym, organizacyjnym i specjalistycznym obejmuje sieć placówek - przychodni rejonowych (6 obiektów) z lekarzami pierwszego kontaktu oraz szereg poradni specjalistycznych.
- Baza lecznictwa otwartego prezentuje średni, statystyczny poziom charakteryzujący przeciętny poziom województwa.

Opieka socjalna

- Bezpośredniej pomocy socjalnej osobom potrzebującym udziela Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w różnych formach pomocy materialnej (okresowej lub stałej).
- Codzienną opiekę ludziom starszym, ubogim i samotnym oferuje Dzienny Dom Pomocy Społecznej - placówka przepełniona, nie pokrywająca pełnego zapotrzebowania społecznego.

Kultura

- Słabo rozwinięta sieć podstawowych usług kultury (domy kultury, świetlice, kluby).
- Funkcjonowanie sieci placówek bibliotecznych oraz operatywna działalność Miejskiego Domu Kultury nie stanowi oferty mogącej pokryć zapotrzebowania przeciętnego mieszkańca, szczególnie że ludność sołectw posiada utrudniony dostęp do placówek zlokalizowanych głównie w centrum miasta.

Zieleń, sport, rekreacja

- Zadawalający poziom nasycenia zielenią publiczną - ogólnodostępną.
- Niedostateczna, ograniczona pod względem ilościowym i rodzajowym baza sportowo-rekreacyjna, w tym brak całorocznych ogólnodostępnych urządzeń sportowych i możliwości uprawiania sportu kwalifikowanego - za wyjątkiem piłki nożnej. Całości dopełnia niszczący ośrodek LPO - „Starganiec”.
- ♦ Brak możliwości sensownego spędzania wolnego czasu i rozwijania indywidualnych zainteresowań - kulturalnych, sportowych - wymienia się jako jedną z istotnych przyczyn wzrostu przestępczości wśród młodzieży.

6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PRAWA WŁASNOŚCI GRUNTÓW

Na obszarze miasta Mikołów występuje 5 różnych własności terenów:

- * własność prywatna stanowiąca 50,99% powierzchni miasta
- * własność samorządowa gminy Mikołów - stanowiąca 4,51 % powierzchni miasta,
- * własność Skarbu Państwa i wieczysta dzierżawa Skarbu Państwa - stanowiąca 30,6% obszaru miasta,
- * własność kościelna - stanowiąca 0,38 % powierzchni miasta.

Możliwość dysponowania mieniem zawarte zostały w ustawie o gospodarce nieruchomościami. Zgodnie z tą ustawą nieruchomości stanowią własność gminy mogą być przedmiotem obrotu, w szczególności sprzedaży, zamiany, zrzeczenia się, oddania w użytkowanie wieczyste najmu, dzierżawy, użyczenia lub oddania trwały zarząd. Mogą być również obciążone ograniczonymi prawami rzeczowymi, wnoszone jako aporty do spółek, przekazywane jako majątek tworzonych fundacji.

Gmina, ze względu na zakres realizowanych zadań dla zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej winna posiadać przywileje na lokalnym rynku nieruchomości i dysponować możliwościami dotyczącymi:

- * nabywania gruntów strategicznych z punktu widzenia rozwoju gminy i przed upowszechnieniem informacji o zamierzeniach planistycznych,
- * nabywania nieruchomości po okazjonalnych cenach, z wolnego rynku, stosownie do potrzeb,
- * korzystania z prawa pierwokupu w odniesieniu do nieruchomości położonych na terenach rozwojowych, bądź atrakcyjnych finansowo,
- * wprowadzania nieruchomości do obrotu celem obniżenia cen,
- * powiększania zasobów nieruchomości stanowiących własność samorządową gminy bez nakładów finansowych, drogą ciągłej komunalizacji,

Prowadzona przez władze miasta polityka gospodarki nieruchomościami, szczególnie w zakresie powiększania zasobów gruntów komunalnych, może stworzyć korzystną sytuację dla jej rozwoju, poprzez realizację inwestycji na terenach wcześniej przygotowanych.

Istotnym elementem tej polityki jest wykorzystanie, ograniczanie lub pozbawianie praw do nieruchomości, a scalanie i podział nieruchomości (dotychczas rzadko wykorzystywane przez władze gmin) - należy uznać za elementy podstawowe.

Ma to szczególne znaczenie dla jednego z warunków rozwoju gminy, jakim jest pilne powstrzymanie procesów rozpraszania zabudowy indywidualnej. Aktywnie prowadzona polityka gospodarki nieruchomościami gminy, polegająca na tworzeniu i odtwarzaniu zasobów gruntów gminy daje możliwości prowadzenia postępowań scaleniowych z urzędu.

Tworzony zasób może również pozwolić na realizację warunków wynikających z ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym w zakresie rekompensat (działki zamienne), świadczonych w określonych przypadkach realizacji zadań publicznych.

7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z UZBROJENIA TERENU W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I KOMUNIKACJI

7.1 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

W zakresie infrastruktury technicznej najistotniejszymi problemami do rozwiązania, pozwalającymi na prawidłowy rozwój gminy są:

- **w zakresie zaopatrzenia w wodę:**
 - ♦ działania zmierzające do ograniczenia awarii sieci wodociągowej i ponoszonych w związku z tym strat wody, obejmujące w szczególności sukcesywną wymianę najstarszych, skorodowanych odcinków sieci wodociągowej, a także rozbudowa sieci wodociągowej w obrębie terenów rozwojowych miasta.
- **w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków:**
 - ♦ uporządkowanie gospodarki ściekowej w centrum miasta poprzez wprowadzenie na całym terenie kanalizacji rozdzielczej oraz budowę oczyszczalni dla centrum w rejonie „węzła mikołowskiego” w rejonie ul. Żwirki i Wigury - Konstytucji 3-go Maja oraz modernizację oczyszczalni Reta,
 - ♦ budowę szeregu oczyszczalni lokalnych dla obsługi sołectw i dzielnicy Kamionka oraz terenów rozwojowych na Gniotku i Regielowcu (poza obwodnicą),
 - ♦ budowę sieci kanalizacyjnej w obszarach obsługi projektowanych oczyszczalni,
 - ♦ w terenach nie objętych siecią kanalizacyjną stworzyć możliwość (dofinansowanie) zainstalowania lokalnych przydomowych oczyszczalni ścieków.
- **w zakresie zaopatrzenia w ciepło:**
 - ♦ z uwagi na istniejące rezerwy mocy nie przewiduje się rozbudowy istniejących źródeł, możliwa jest więc rozbudowa systemu ciepłowniczego w centrum miasta. Na ul. Skalnej istnieje niewielka ciepłownia gazowa (dla obsługi osiedla Skalne-Dziendziela),
 - ♦ należy dążyć do ograniczenia niskiej emisji poprzez stosowanie w lokalnych kotłowniach i indywidualnych instalacjach co paliw i urządzeń ekologicznych.
- **w zakresie zaopatrzenia w gaz:**
 - ♦ konieczna jest rozbudowa systemu gazociągów średnioprężnych, zapewniających bezpośrednią dostawę gazu ziemnego poprzez reduktory przydomowe dla sołectw Borowa Wieś, Bujaków, Paniowy, Śmiłowice i dla dzielnicy Reta,
 - ♦ wymagana jest modernizacja sieci gazowej w centrum miasta, pozwalająca na pokrycie zapotrzebowania gazu w wysokości wynikającej ze zmiany medium grzewczego,
 - ♦ konieczna jest wymiana wszystkich pozostałych jeszcze przewodów stalowych sieci gazowej na przewody z rur PE; dla umożliwienia elastycznej pracy sieci przewidziano wykonanie odpowiednich spinek.

w zakresie elektroenergetyki:

Dla poprawy funkcjonowania systemu zaopatrzenia w energię elektryczną, niezawodności jego działania oraz standardu obsługi odbiorców, a także stworzenia podstaw dla rozwoju perspektywnego niezbędne jest:

- ♦ modernizacja i rozbudowa sieci niskich napięć i związanych z nią elementów sieci średnich napięć w centrum miasta i na Recie,
 - ♦ rozbudowa i modernizacja sieci średnich i niskich napięć w Śmiłowicach, Paniówkach i na Gniotku,
 - ♦ j.w. na pozostałych terenach w ramach potrzeb, w szczególności na terenach wyznaczonych jako rozwojowe.
- **w zakresie gospodarki odpadami:**

Miasto Mikołów nie posiada własnego wysypiska odpadów komunalnych (dotychczas funkcjonujące wysypisko zostało zamknięte w 2003 roku i skierowane do rekultywacji). Odpady komunalne są wywożone specjalnymi samochodami na wysypisko gminy sąsiedniej. Prowadzona jest selekcja odpadów u źródeł – papier, plastik, szkło, puszki.

7.2 KOMUNIKACJA

Podstawowy system drogowo- uliczny, łączący z różnych kierunków promieniami dróg poszczególnych sołectwa oraz sąsiednie miasta z centrum Mikołowa, przecięty szlakami tranzytowymi, wymaga przebudowy i zapewnienia właściwych standardów obsługi ruchu, zarówno lokalnego, jak i tranzytowego.

Docelowo, w celu wyeliminowania narastających uciążliwości, podstawowy układ drogowo - uliczny należy ukształtować wg modelu pierścieniowo - promienistego, zagęszczonego rusztem komunikacyjnym ulic lokalnych.

Biorąc pod uwagę powyższe fakty istniejący układ obwodnic miasta (DK Nr 44, DK Nr 81 i Nr 928) będzie wymagał przekształcenia w zamkniętą obwodnicę śródmieścia (pierścień) poprzez dobudowanie od strony południowo - zachodniej zamknięcia obwodnicy na pograniczu Mikołowa i Łazisk Górnych.

Przyjmuje się, że w pierwszym etapie należy poprowadzić drogę III klasy technicznej, jednojezdniową o dwóch pasach ruchu z utwierdzonym poboczem (III - 1/2 P) w celu:

- odciążenia istniejących dróg (zwłaszcza drogi DK 44 Gliwice - Tychy) od transportu drogowego relacji krajowych i międzynarodowych,
- możliwie najszybszego wykorzystania docelowej rezerwy dla trasy autostrady A-4 bis zgodnego z takim przeznaczeniem zagospodarowania terenów, otaczających trasę tej przyszłej arterii.

Istniejące drogi tranzytowe wymagają modernizacji i dostosowania do następujących parametrów:

- droga krajowa Nr 44 relacji Gliwice - Mikołów - Tychy do II klasy technicznej (na terenach zurbanizowanych - ulicę główną G 2/2, odcinkowo G 1/4),
- droga krajowa Nr 81 relacji Katowice - Mikołów - Wisła do II klasy technicznej (na terenach zurbanizowanych ulica główna ruchu przyspieszonego GP 2/2),
- droga Nr 925 relacji Mikołów - Borowa Wieś - Rybnik do IV klasy technicznej (na terenach zurbanizowanych ulica główna G 2/2),
- droga Nr 928 relacji Mikołów - Kobiór do IV klasy technicznej (na terenach zurbanizowanych ulica główna G 2/2).

Oraz następujące węzły drogowe:

- DK Nr 44 z DK Nr 81
- DK Nr 44 z drogą Nr 928,
- DK Nr 81 z ul. Rybnicką i Wojska Polskiego,
- DK Nr 81 z projektowaną obwodnicą (pierścieniem) dzielnic Reta i Kamionka.

Istniejąca organizacja ruchu kołowego w obrębie centrum miasta wprowadza wiele kolizji i niedogodności dla mieszkańców.

W związku z wyczerpywaniem się przepustowości, modernizacji wymagają następujące skrzyżowania:

- placu Dworcowego z ul. K. Miarki,
- ul. K. Miarki z ul. Żwirki i Wigury,
- ul. K. Miarki z placem 750 - lecia,
- ul. Pszczyńska z ul. Krakowską,
- ul. Św. Wojciecha z ul. K. Prusa.

Dla odciążenia segregacji ruchu tranzytowego i lokalno - miejskiego koniecznością staje się budowa w ramach modelu obrzeżnej obwodnicy (pierścienia), jako ulicy zbiorczej międzydzielnicowej, projektowanych do rozbudowy dzielnic: Kamionki, Gniotek, Reta (w trakcie projektów koncepcyjnych).

Podstawowym środkiem komunikacji publicznej w powiązaniach wewnętrznych i aglomeracyjnych są miejskie linie autobusowe.

W związku z projektowaną intensyfikacją wykorzystania linii kolejowej w transporcie pasażerskim poprzez wprowadzenie pociągów ruchu regionalnego, konieczne będzie zorganizowanie zintegrowanie węzłów przesiadkowych różnych środków transportu pasażerskiego.

Na terenie miasta wymagane będzie również zróżnicowanie warunków komunikacyjnych, poprzez wprowadzenie dla obszaru centralnego (wewnątrz obwodnicy ścisłego centrum historycznego) priorytetu ruchu pieszego i komunikacji publicznej.

Istnieje również konieczność kontynuowania działań modernizacyjnych ze względu na kolizyjność tranzytowego ruchu kołowego i ruchu pieszego w miejscach jednopoziomowych skrzyżowań.

W związku z realizacją Górnśląskiego Ogrodu Botanicznego wynika potrzeba umożliwienia dodatkowej dostępności tego obiektu poprzez zorganizowanie w tym rejonie zintegrowanego węzła przesiadkowego różnych środków transportu publicznego oraz wytrasowanie systemu ścieżek rowerowych o powiązaniach międzydzielnicowych, zgodnie z istniejącym już projektem.

8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Stosownie do aktualnych przepisów prawnych Burmistrz Gminy sporządza przedmiotowe „Studium” uwzględniając ustalenia strategii społeczno - gospodarczego i przestrzennego rozwoju województwa.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi dla potrzeb sporządzania „Studium” przesłanymi pismem Nr Ar.III/1-4/7322/47-32-1/98 z dnia 7 grudnia 1998 r. przez Wojewodę Katowickiego, wskazane jest uwzględnienie zadań określonych w „Studium zagospodarowania przestrzennego województwa katowickiego”.

W nawiązaniu do wniosków nadesłanych przez organy i instytucje uzgadniające i opiniujące określa się, że na obszarze objętym Zmianą Studium nie występują zadania rządowe i samorządu województwa.

■ **W strukturze funkcjonalno - przestrzennej** województwa katowickiego miasto Mikołów jest jednym z 22 miast tworzących Katowicki Zespół Metropolitalny - KZM, w którym wyróżnia się:

- centralny ośrodek metropolitalny Katowice, zaliczany do grupy europejskich ośrodków polaryzacji rozwoju - europoli,
- ośrodki o funkcjach metropolitalnych, których rolę - w wyspecjalizowanym i różnym zakresie pełnią: Gliwice, Zabrze, Bytom i Sosnowiec.
- potencjalne ośrodki metropolitalne, do których w pierwszej kolejności zalicza się miasta Tychy i Chorzów.
- pozostałe miasta KZM funkcjonalnie i przestrzennie współzależne z ośrodkami metropolitalnymi, co w przypadku Mikołowa przede wszystkim dotyczy powiązań z Katowicami i Tychami.

Miasta metropolitalne, poprzez skupiony w nich potencjał: kulturowy, intelektualny, informacyjny, innowacyjny i technologiczny, są węzłami rozwoju obszarów będących w zasięgu ich polaryzacji. One wyznaczają też pozycję województwa wśród konkurujących o szanse rozwojowe regionów. Dlatego wzmocnienie funkcji metropolitalnych miast KZM (poza KZM również miasta Rybnika) jest jednym z głównych kierunków polityki przestrzennej województwa katowickiego. Jego realizacja w znacznym stopniu zależy od współdziałania miast zainteresowanych tym kierunkiem rozwoju.

W polityce przestrzennej określonej w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mikołowa” należy więc uwzględnić następujące kierunki rozwoju, jako strategicznie ważne dla miasta i regionu:

- kreowanie regionalnego ośrodka nauki, szkolnictwa wyższego i dydaktyki w zakresie nauk przyrodniczych (kampus uniwersytecki), którego zwornikiem powinien być Górnośląski Ogród Botaniczny, tworzony obecnie staraniem władz Mikołowa, a w przyszłości także Park Krajobrazowy Doliny Kłodnicy, który w Studium województwa wskazuje się do utworzenia na terenie Panewniki - Śmiłowice - Makoszowy,
- kształtowanie nowoczesnego pod względem programowym i jakości rozwiązań urbanistyczno - architektonicznych centrum miasta i powiatu, eksponującego historyczne i zabytkowe walory Mikołowa, jako wyróżnionej - także w skali regionalnej - przestrzeni aktywności publicznej i tożsamości kulturowej,
- tworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju innowacyjności i postępu technicznego na bazie istniejącego w Mikołowie potencjału badawczego i technologicznego.

■ **W zakresie rozwiązań komunikacyjnych** w Studium miasta Mikołowa należy uwzględnić następujące informacje:

- realizowany obecnie odcinek autostrady A-4 przez Katowice zapewni międzyregionalne, krajowe i międzynarodowe powiązania miasta Mikołowa drogą Nr 81,
- docelowo w regionalnym układzie drogowym zakłada się, że autostrada relacji W-Z (Kijów - Lwów - Kraków - Wrocław - Drezno) w obrębie KZM będzie zdublowana trasą południową A-4 bis, prowadzoną od węzłów rejonie Dzieńkowic poprzez Tychy po stronie północnej oraz Mikołów po stronie południowej i dalej do Gliwic, gdzie w rejonie węzła „Ostropa” zostanie włączona do trasy zasadniczej (dla tego zamierzenia będzie wykorzystany możliwie najdłuższy odcinek DK 15); ponadto przyjmuje się, że w pierwszym etapie, w śladzie trasy A-4 bis, zostanie poprowadzona droga III klasy technicznej, jednojezdniowa o dwóch pasach ruchu z utwardzonym poboczem III-1/2p.), w celu:
 - odciążenia istniejących dróg, zwłaszcza drogi DK 44 relacji Gliwice - Tychy, od transportu drogowego relacji międzyregionalnych i krajowych
 - możliwie najszybszego wykorzystania docelowej rezerwy dla trasy A-4 bis i zgodnego z takim przeznaczeniem zagospodarowania terenów otaczających trasę przyszłej autostrady.

Oczekuje się, że w Studium miasta Mikołowa rozwiązanie tego problemu będzie decydujące dla kształtowania korzystniejszych niż obecnie warunków komunikacyjnych na terenie miasta.

Wobec braku decyzji o lokalizacji autostrady A-1 i terminie jej budowy, należy wziąć pod uwagę możliwość ponownego rozpatrywania wariantów przebiegu autostrady A1, w tym wariantu przez Katowice i Mikołów Dłatego w rezerwowanym od kilkudziesięciu lat na ten cel pasie terenu należy wprowadzić ograniczenia dla jego zabudowy.

W odniesieniu do istniejących dróg krajowych należy przyjąć następujące parametry:

- Nr 44 relacji Gliwice - Mikołów - Tych - II klasa techniczna, na terenach zurbanizowanych ulica główna G 2/2, odcinkowo g 1/4,
- Nr 81 relacji Katowice - Mikołów - Wisła - II klasa techniczna, oraz na terenach zurbanizowanych ulica główna ruchu przyspieszonego GP 2/2,
- Nr 925 relacji Bytom - Borowa Wieś - Rybnik - IV klasa techniczna, na terenach zurbanizowanych ulica główna G 2/2,
- oraz uzupełniająca powyższe powiązania droga krajowa NR 928 relacji Mikołów - Kobiór - IV klasa techniczna, na terenach zurbanizowanych ulica główna G 1/2.

Ponadto zakłada się, że istniejąca pierwszorzędna linia kolejowa PKP nr 140 relacji Katowice Ligota - Mikołów - Orzesze - Rybnik - Nędza będzie modernizowana m. in. przez dobudowę drugiego toru. W Studium miasta należy przyjąć również jej przyszłą funkcję w udziale kolei o ruchu regionalnym, prowadzącym intensywny i równoodstępowy ruch pociągów pasażerskich w relacjach Rybnik - Katowice. Ponieważ kolej ta przebiega w pobliżu projektowanego Górnośląskiego Ogrodu Botanicznego, istnieje potrzeba lokalizacji przystanku kolejowego obsługującego GOB.

Ponadto przy sporządzaniu Studium miasta Mikołowa należy uwzględnić:

- zagadnienia wynikające z „Kontraktu Regionalnego dla Województwa Katowickiego”, zawarte w rozdziale III p.t. „Otoczenie”:
 - budowa zintegrowanego systemu informacji o przestrzeni (art.8 ust.1),
 - osiągnięcie harmonijnego rozwoju przestrzennego województwa (art.8 ust.2), realizację programu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z niskich źródeł oraz rewitalizację cieków wodnych (art.8 ust.6),
 - budowę infrastruktury wypoczynkowo - rekreacyjnej (art.8 ust.9),
 - oraz powstanie strategii rozwoju lokalnego (art.20 ust.2),
- zagadnienia obrony cywilnej w dostosowaniu do zadań lokalnej jednostki Obrony Cywilnej,
- miasto Mikołów należy do grupy 42 gmin uznanych za dotknięte powodzią - należy wprowadzić zakaz zabudowy na terenach zagrożonych powodziowych, w oparciu o ekspertyzę terenów zalewowych oraz określić zasady ochrony przeciwpowodziowej (zalecenie Wojewody Katowickiego z dnia 28 lipca 1998 r. adresowane do Zarządów Miast i Gmin województwa katowickiego).